

2A.2. EX BIBLIOTH.
NATIONIS HUNGAR.
VITEBERG.

IC 248.

SIGNAT. c1915CCCXIII.

SAMUELIS STRIMESII,

Theol. Doctor. & Profesf. Ordin. in Ecclesia
& Univerf. Francofurtensf,

EPISTOLA IRENICA

ad

DOMINUM

DANIELEM SEVERINUM

SCULTETUM,

Theologum Hamburgensem,
super hujus

Observationibus

ad

Criticam suam *Concionatoriam*

noviffimè editis,

Affertionique ampliffimæ divinæ Gratiaë,
Theologo Genevenfi

Dn. Benedicto Picteto

ab Autore inſcriptæ oppoſitæque,
annexis.

Francofurti ad Viadrum.

Apud JOHANNEM VÖLCKER.

MDCCL

5. N. 36.

Agitur in hac Epistola:

1. De Universalī & Particulari Dei Gratia cū Subjectivā tūm Objectivā.
2. De Consolatione & Certitudine Salutis ex Particulari Dei Gratia hauriendis.
3. De Terminō Gratiaē peremptorio.
4. De Hominis Conversione.
5. De Sanctorum Perseverantia.
6. De Communicatione Idiomatum in Christo.
7. De Omnipræsentiā Carnis Christi.
8. De Reali Præsentiā & Manducatione Corporis Christi in S. Eucharistia.

Viro eruditione Scriptisque
Theologicis perquam conspicuo

DOMINO
DANIELI SEVERINO
SCULTETO,

Theologo Hamburgensi famigratissimo
Salutem, in Christo, Salutis fonte unico,
plurimam!

Vir Clarissime ac Celeberrime,

Affertionem amplissimæ
divinæ gratiæ, ex amore
Veritatis & Pacis hoc an-
no à Te repetitam, *non ita*
pridem, cum *Francofurtò*
Berolinum venissem, Au-
GUSTISSIMO REGI NOSTRO FRIDERICO,
Paci, si quis alius, cum primis Ecclesiasticæ,

A 2

studio-

Studioſiſſimo, Concionem Eucharifticam de Re-
gno Boruffie per divinam providentiam feli-
ciſſimè à Se conſtituto, ipſo autem Inaugura-
tionis Feſto ex mandato Regio Francofurti
ad Viadrum à me habitam, humillimè ob-
laturus, die quodam ex publico in diverſo-
rium reverſus menſa meæ appoſitam reperi,
quam, uti poſtea intellexi, Bibliopola quiſpi-
am haud rogatus ſponteq; ſua, me proſus
inſcio, attulerat, cumque ex fine rubricæ,
Observationes ad Criticam meam Concio-
natoriam jrenicas iſti à Te cognoviſſem ad-
jectas, has vero pagellis paucioribus compre-
henſas deprehenderem, deſiderio Pacis Pro-
teſtantiæ compulſus, quò ex eo tempore in-
deſincenter flagro, ubi utriusq; Paris Con-
troverſias harumq; pondus perſpecta ſatis hu-
beo, ad Lectiorem dictarum Observationum
citra ullam moram, quàm avidiſſimè me ac-
cinxi, jrenico utrunq; (quod non poſſum non
fateri) conſcriptarum animo, de quo proin-
de uti illico tunc temporis certifiſſimam ſpem
conceperam, ita etiamnum perſuaſiſſimus
ſum, pace illius utique fieri poſſe, ut, que
inter legendum in mentem venerunt, vel
Criticam meam illustratura, vel Observatio-
nes in eam Tuas, Vir Rverende, partim con-
firmatura, partim, ubi à me dicta non ſatis
aſſecu-

afsecutæ videntur, cum mente tua non minis
quàm mea, maximè verò cum amiciffima
utriq; nostrum veritate, ad cuiusvis intelle-
ctum oculumq;, conciliatura propitiis, omni-
que hoc pacto anxie desideratam adhuc in-
ter Protestantes Pacem Ecclesiasticam, bene-
dicente pacis Deo Ter Optimo, Ter Maximo,
ulteriùs promotura, Tecum, Theologo in Jre-
nicis Observationibus Tuis ad Tractatum me-
um moderato atque pacifico, in amore & pa-
ce, veros Christianos enixè decentibus, com-
municarem, ab his, ne ipsemet alicubi vel
latum unguem inter scribendum desiccam,
seriam daturus operam.

§. I.

AC initio quidem de duobus in ante-
cessum mihi monendus es, *Vir opti-
me*, quorum alterum ad Libelli Tui
paginam trecentessimam septuagesimam
secundam, numeri istius paginæ quadrin-
gentesimi vigesimi finem; alterum ad pa-
ginæ numeriq; proximè insequentium
initium spectat; Utròque autem & a-
ditum Observationibus Tuis Jrenicis para-
re, & fundamentum aliquod saltem κατ-

A 3

ἀνθρωπων

ἀνθρώπων & ratione mei, iisdem struere fa-
 tagis. PRIMUM est, quod nequicquam opi-
 naris, AUGUSTISSIMUM REGEM NOSTRUM
 Particularismum, id est particularem de-
 terminantemq; Gratiam Divinam, iis solis,
 quantum novimus, à Deo præ aliis in-
 dultam, qui ex eadem, ceu ex potentia
 Dei, servati, actu ipso æternam salutem
 consequuntur, ex universis Provinciis suis
 proscripsisse, multumq; à sensu & mente
 RESCRIPTI REGII aberras, quando id ipsum
 ex hisce istius verbis constare posse innuis,
 quibus ad ædificationem Ecclesiæ omnino
 necessarium REX ait, ut Pastores in Con-
 cionibus suis Doctrinã de Voluntate Dei &c.
 ita proponant, prout ea ex verbo Dei, *Lipsiæ*
 & *Thorunii* ab Electoralibus Theologis re-
 petita, confirmata ac defensa est. Ergone ali-
 cubi vel Verbũ Dei, vel Confessiones Lipsi-
 ensis & Thoruniensis ex verbo Dei doctri-
 nam de Voluntate Dei circa hominum salu-
 tem & damnationem repetentes confir-
 mantes & defendentes, Particularem Dei
 Gratiam concessam aliis, aliis negatam,
 Voluntatem item Dei de nonnullis eã gra-
 tiæ mensurã actu salvandis, quam aliis
 haud admetitur Deus, exterminant aut
 limitĩ-

limitibus suis arcendam memorant.?
 Qualem verò Gratiā Dei dicemus in
 Scripturas, eam, obquam Christus Patri suo
 laudes canit, occultatam à Sapiētib; &
 Intelligentibus, retextam verò infantibus
 idque juxta purum putumq; Patris bene-
 placitum *Matth. XI. v. 20*? Itemque, quā
 vocantur non multi Sapientes secundum
 carnem; Non multi potentes, non mul-
 ti Nobiles, verum quæ stulta mundo sunt,
 ut pudefaciat Sapientes Deus, & infirma
 mundi, ut pudefaciat valida, & quæ igno-
 bilia sunt in mundo & pro nihilo habita,
 & quæ non sunt, ut ea quæ sunt aboleat,
 neve in Dei conspectu ulla caro glorie-
 tur *I. Cor. I. v. 26. 27. 28.*? Aut nullum
 omnino vel gradûs Gratiæ discrimen ad-
 mittemus, inter talentum unum, duo
 & quinque, aliis atq; aliis à Deo distributa
Matth. XXV. v. 15.? Aut non agnoscemus
 Jacobo indicasse verba sua Deum, statu-
 taque sua & jura Israeli, nec ita, (seu isto
 revelationis modo graduq;) fecisse ulli
 genti *Pf. CXLVII. v. 19.*? Aut Deo libertatem
 suam denegabimus in rebus suis faciendi,
 quod ipse vult, & uti, vel plus vel minus
 præmii largiendi operariis, ita ab his ip-

sis five plus five minus laboris exigendi,
 pro varia virium iis concessarum propor-
 tione *Matth. XX. à vers. 3. ad 16. inclus.?*
 Atqui hæc eadem Particularis in Dei Ver-
 bo edocta Gratia etiam Lipsiæ & Thoru-
 nii ab Electoralibus Theologis reperita,
 confirmata defensione est, uti ad ocu-
 lum patet ex *Appendice Critica mea Con-
 cionatoria*, à Te, Vir Doctissime, quæ est
 humanitas Tua, lectu dignissima habita.
 Ita enim loquuntur *Theologi* IN CONFESSI-
 ONE LIPSIENSI: Quod Deus ab æterno
 in Jesu Christo ex corrupto genere hu-
 mano non omnes sed aliquos homines,
 quorum numerus & nomina ipsi solùm,
 nota sint, elegerit, quos suo tempore,
 virtute & efficacità verbi & Spiritus sui
 ad fidem in Christum illuminet & reno-
 vet, & eam ad finem usque conservet, tan-
 demque per eam æternùm beat. Quod
 nullam causam impulsivam vel medium
 præcedens, vel conditionem hujus electi-
 onis in ipsis electis invenerit, neque eo-
 rum bona opera, neque fidem, neq; pri-
 mam inclinationem salutarem, motum
 aut consensum ad fidem præviderit, sed
 quod quicquid in ipsis boni est, ex sola &
 libera

libera Dei gratia, quæ ipsis *præ aliis* in Jesu Christo ab æterno destinata & donata est, fluat & derivetur. *Append. pag. 8. & 9.* IN THORUNIENSI verò adhuc clariss, n. 4. Nec efficaciam, *inquiunt*, gratiæ vocantis à libero hominis arbitrio suspendimus, quasi non Deus *per Specialem Gratiam*, sed ipse homo per arbitrium proprium se ipsum discernat, *loco cit. pag. 14.* Consentiunt THEOLOGI FRANCOFURTENSES his verbis: Nihilominus tamen Deum cœlestem patrem juxta divitias gratiæ suæ *peculiarem* ex toto genere humano *gregem* sibi elegisse & Filio suo, qui etiam *speciatim* illum in populum *peculiarem* sanguine suo mercatus est, donasse; quem sicut per *peculiarem* impromeritam, nullo etiam pacto ob hanc causam quod universali gratiâ melius quàm priores usuri essent, donatam, *per tam efficacem Gratiam* ad regnum Filii sui vocaret, ut *infallibiliter* pœnitentiam agat, in ipsum credat, & in tali fide in ipsum *constanter* ad finem conservetur, atque ita per eandem fidem in ipsum justificetur & tandem glorificetur *pag. 30. num. 6.* Omnibus autem præivit SERENISSIMI RE-

GIS NOSTRI ABAVUS GLORIOSISSIMÆ
 MEMORIÆ JOHANNES SIGISMUNDUS, quan-
 do confitetur: Deum omnipotentem ex
 mera gratia & misericordia sine ullo in-
 tuitu humanæ dignitatis sine ullo merito
 & opere ante jacta mundi fundamenta
 ad vitam æternam prædestinasse & ele-
 gisse omnes eos, qui in Christum con-
 stanter credunt suos etiam novisse, & si-
 cut eos ab æterno dilexit, ita ex mera gra-
 tiâ verâ fide & perseverantiâ usque ad fi-
 nem eâ ratione donare, ut nemo eos ex
 Christi manibus rapere, nemo ab ipsius
 amore separare possit, omniaq; sive bo-
 na sive mala ipsis adjumento esse debe-
 ant ad bonum, quia secundum propositum
 vocati sunt. App. pag. 3. & 4. Et quidni sic
 præivisset gloriosissimus Confessor? cum
 ex ipsa Augustana Confessione hæc se-
 quens assertio derivari perhibeatur â præ-
 claro Ecclesiæ Lutheranæ Theologo Jo-
 hanne Hülsemanno: *Electis peculiaris
 quedam Gratia à Deo preparata, quâ in-
 fallibiliter convertantur & in fide conser-
 vantur. De Auxiliis Gratia, editione se-
 cundâ auctiore & correctiore pag. m. 317.
 init. confer pag. præced. 316. Num. III. Ut
 adeoq;*

adeoq; in propatulo fit *Clarissimum Dominum Scultetum* iudicium suum præcipitasse non nihil, iteratâ vice censendô: **FREDERICUM NOSTRUM, REGEM PI-ENTISSIMUM**, ad **PATRIS AVIQUVE** sui exemplum, ex universâ suâ ditione amplissima Particularismum proscripfisse, pag. 372; Nisi fortè talem subaudire inposterum Particularismum velit Vir Celebrerrimus, qui Universalismo dicam scribit, huncq; exclusum negatumq; cupit, id est, negatam sublatamq; it Gratiâ Dei Salutarem cum Subjectivam tum Objectivam omnibus ac singulis hominibus, maximè verò per Evangelii prædicationem vocatis communem, eoque Universalem, ad salutem indipiscendam cuivis sufficientem, qualem Particularismum, ad amussim Scripturæ Sacræ ac Confessionum Theologorum Electoralium, Lipsiæ Thorunii & Francofurti editarum, **AUGUSTUM REGEM NOSTRUM** Rescripto suo ad Concionatores suos Aulicos datô improbasse utique Cathedrisq; Theologicis & Suggestibus Sacris penitus prohibuisse dissimulandum non est.

§. II.

ALTERUM, de quo Te monere habeo, est *παρεμνήσια* à Te *Celeberrimi Gaussenii* verbis, *initio pag. 84. Criticæ meæ* allegatis laudatisq; intentata, quâ ex eo, quod is scripserat, experiri Noftrates mirariqve, subinde existere qui doctrinâ de justificatione gratuita, de absoluto Electionis & Reprobationis Decreto, *de Perseverantia Sanctorum* ad suas cupiditates abutuntur, edixeratq; propterea discipulis suis in Concionibus Auditores summo studio admonendos esse, ut salutem suam cum timore & tremore promotum eant, Tu *in fers* colligisq; (1) Timorem hîc nullum alium atque istum intelligi posse, ut sibi Auditores meruant non tantum ante veniam obtentam, ab effundenda Dei ira (quod *ἐξ ἀγαθόντων*) sed etiam post obtentam veniam à jactura veniæ adoptionis & salutis; Hinc (2) non amplius secundum Dordracena placita docendos esse Auditores, quod *conversi* quique absolute securi de perpetuitate justificationis, æternæque debeant esse salute *pag. 373. in medio nam. 421.* Hoc pacto, *Vir integerrime,* non uno certè nomine & in consequentiarum

tiarum neſtendarum legitimum modum,
& in genuinam Eccleſiæ noſtræ Reforma-
tæ de Perſeverantia Sanctorum doctri-
nam gravius impingis. Nam PRIMÒ,
nemo Theologorum Lutheranorum ad-
moniturus Auditores ſuos ut ſalutem ſu-
am cum timore ac tremore promoveant,
ob id exiſtimaverit, poſt obtentam ab his
delictorum ſuorum veniam, à nulla re,
alia metuendum iis eſſe, quàm à jactura
veniæ adoptionis & ſalutis, non etiam à ja-
ctura gratioſæ paternæq; Dei benevolen-
tiæ & charitatis, quâ ſibi conſtanter adhæ-
rentes magis magisq; complectitur,
Deus; à donorum ſpiritualium copioſius
ſubinde in ſuos pietati indefinenter na-
vantes operam effundendorum denega-
tione, à paternis iisque aliquando gravi-
oribus caſtigationibus, quales Davidicæ
olim optioni exponebat Deus 2. *Sam.* 24.
v. 13. Quod ſi verò etiam ab his aliisque
ſimilibus multis metuere habent Auditores
promiſcuè omnes & cujuſcunq; reli-
gionis poſt obtentam à Deo veniam, qui
admonitorum admonendorumq; Auditorum
Reformatorum, ut cum timore &
tremore ſalutem promoveant, metus
post

post obtentam veniam nullus alius fuerit aut esse poterit quàm metus à jactura veniæ adoptionis & salutis? DEINDE, Reformati haud negant Auditoribus suis etiam post obtentam veniam metuendum esse à jactura veniæ adoptionis & salutis, si non semper totalis, saltem partialis, cùm istos bifariam considerent, partim in se ipsis inque suis etiam ipsius Divinæ jam tum concessæ Gratiæ viribus, partim in potentia Dei, ex qua ad salutem servandi sunt dicente Petro I. *Pct. l. v. 9.* Etsi verò posteriori respectu omnis metus à jactura veniæ adoptionis & salutis omnimoda cessat; non tamen priori respectu, quò potiùs admonentur, omni securitati nuncium mittere, seriòque cavere, ne stantes aliquando labantur. *1. Cor. X. v. 12.* atq; si non totalem, saltem partialem etiam dictarum rerum jacturã patientur, fusiùs expositam à Roberto Baronio Scoto-Britanno, *Dissertat. eruditiss. de Peccato Venial. ac Mort.* Quod ipsum etiam Dordracena placita totidem verbis *judiciò de quinto in Ecclesijs Belgicis controverso articulo* inculcant: Quos Deus, inquit, secundum propositum suum ad communio-

munionem filii sui Domini Nostri Jesu Christi vocat & per Spiritum Sanctum, regenerat, eos quidem & à peccati Dominio & servitute, non autem à carne & corpore peccati penitus in hac vita liberat. Hinc quotidiana infirmitatis peccata oriuntur & optimis etiam Sanctorum operibus nævi adhærescunt, quæ illis perpetuam se coram Deo humiliandi ad Christum Crucifixum confugiendi, carnem, magis ac magis per Spiritum precum & sancta pietatis exercitia mortificandi & ad perfectionis metam suspirandi materiam suggerunt tantisper, dum hoc mortis corpore soluti cum agno Dei in cœlis regnent. Propter istas peccati inhabitantis reliquias & mundi insuper ac Satanæ tentationes, *non possent conversi in ista gratia perflare si suis viribus permetterentur;* Sed fidelis est Deus, qui ipsos in gratiâ semel collata misericorditer confirmat, & in eadem usque ad finem potenter conservat. Et si autem illa Potentia Dei verè fideles in gratia confirmantis & conservantis major est quàm quæ à carne superari possit; non semper tamen conversi ita à Deo aguntur & moventur, ut non possint in-

qui-

quibusdam actionibus particularibus à dicta gratia suo vitio recedere & à carnis concupiscentiis seduci eisque obsequi. Quapropter ipsis perpetuò est *vigilandum & orandum, ne in tentationes inducantur.* Quod cum non faciunt, non solum à carne, mundo & Satana in peccata, etiam *gravia & atrocia abripi possunt, verum etiam interdum iusta Dei permissione abripiuntur,* quod tristes Davidis Petri aliorumq; lapsus in Sacra Scriptura descripti monstrant. Hucusq; Patres Dordraceni, *Artic. I. 2, 3, 4; Qui iidem Securitatem omnigenam nedum absolutam à doctrina hac pariter atque Auditoribus suis strenuè cohibitori Artic. 12. ita pergunt: Tantum autem abest, ut hæc Perseverantiæ certitudo verè fideles superbos & carnaliter securos reddat, ut è contrario humilitatis, filialis reverentiæ, veræ pietatis, patientiæ in omni lucta, precum ardentium, constantiæ in cruce & Veritatis confessione, solidique in Deo gaudii vera sit radix. Et consideratio istius beneficii sit stimulus ad serium & continuum gratitudinis & bonorum operum exercitium, ut ex Scripturæ testimoniis & Sanctorum*
exem-

exemplis constat. Quamquam TERTIO iidem Reformati etiam utrôque supradictô respectu quibusdam Auditoribus suis post obentam licet veniam, à jactura tamen veniæ impetratæ Adoptionis & Salutis omnigena metuendum esse largiantur, iis scilicet, quotquot temporariâ duntaxat, verâ quidem, mutabili tamen, non verò radicâtâ multisque bonis operibus confirmatâ ac stabilitâ, præditi, instar Infantum Sanctificationem Adoptionem & Salutem, mutabiles totaliterque amisibiles, obtinuere. Quin QUARTO Ipse Clarissimus Observator, uti *limitatum iræ Dei & Gehennæ metum* quibusvis promiscuè Auditoribus incutiendum svadet pag. 373 *in fine*; Ita cum primis Regeneratos post veniam obtentam ad frequens operum charitatis studium *non per Gehennæ metum*, sed per alias rationes impellentes, quæ copiosissimæ dentur, inducendos doceat p. 374. à *lincâ 7mâ.*

§. III.

Expeditis sic ambobus istis, de quibus in antecessum mihi monendus eras *Vir humanissime ad Observationes nunc Tuas frenicas* prompto pede expenden-

das accedo, quarum *alias* in Commentationes meas de Usu ADHORTATORIO; *alias* in similes de CONSOLATORIO; *nonnullas* denique in SINGULARES QVINQUE ASSERTIONES quasdam, hinc inde à Te ex *Critica mea Concionatoria* collectas, adferre dignatus es, in universon omnes, partim à me nunc illustrandas; partim, sicubi opus fuerit, ampliandas; *alias* autem à peregrinis quibusdam gremioque earum haud contentis Porismatibus vindicandas liberandasque.

Ad USUM ADHORTATORIUM quæ dixeram, à Te Viro laude dignissimo immeritis encomiis celebrata, brevitatis interim studiò ad tres reducuntur Assertiones, quarum *Prima* contendit: Neminem hominum in Adamo integro ad Contritionem, vivam in Christo Fidem, novum denique Obsequium vires à Deo necessarias accepisse. *Secunda*; Christum universis verbi auditoribus, quin universis hominibus per sanctissimam vitam, mortemque suam hujusmodi vires promeruisse. *Tertia*: Per prædicationem verbi cuivis auditori vires has à Christo impetratas in tantum obtingere, ut sal-

tem

tem à malitiosa Resistencia abstinere queat. Singulis hisce Assertionibus à me haud invito pro meis agnitis Porismata Tua subnectis, non omnia tamen æqualiter, vel ex Assertionibus modò dictis deducenda, vel cum veritate in gratiam facile reditura. Quod ut tantò dilucidius ostendam, singula percurrere gravabor. nullus, pleraque tamen calculo meo probaturus, quò de Pace in hoc Articulo nos inter quàm facillimè coalitura tantò minus ambigas.

S. IV.

Prima Assertioni meæ connexum Porisma unicum & solitarium, tum Consequentiæ virtute, tum Veritatis efficaciam insigne est: *Deum non posse ulli mortalium injungere Resipiscenciam & novum Obsequium, (puta quatenus illud Fidei est, vel ex Fide in Christum viva emanat) nisi secundum antecedentem suam Voluntatem benignam paratissimus semper sit, vires eidem ad Resipiscenciam & Obsequium hujusmodi sufficientes suppeditare.* Nittur infallibili hoc & ex ipsa Dei natura fluente Axiomate; Deum rationalem creaturam suam, per Justitiam sibi es-

sentialem ad nullum Officium obstringere posse, ad quod præstandum nullas eidem unquam vires concessit. Nec est, quod quispiam, applicationi axiomatis infestior, excipiat; Homini integro ad omne Officium, se dignum, à Deo, vi imaginis Divinæ concreatæ, sufficientissimas vires fuisse concreditas. Nam, utut hoc dari possit, officiumq; Resipiscentiæ & huic analogi Obsequii novi, imperfecti perquam ac mutilis, officium homine integrò haud indignum reputari; tamen, ne quid ambigui sermo noster contineat, palam profiteamur: Hominem, uti ad nullum Officium obligari, ita nec vires ad idem subeundum à Deo, sive per Creationem, sive extra eandem, suppeditari illi potuisse, quod tum ratione hominis integri, tum ratione ipsius Statûs Integritatis, manifestam involvit contradictionem, quale Resipiscentiæ Fideique in Christum ceu Mediatorem ac Redemptorem vivæ & Obsequii parilis officium esse nemo non videt: Implicat enim tam certò, integrum esse & ab omni culpâ immunem resipiscere tamen à culpa posse & Redemptori suo adhærere, quàm certò

Pelagi-

Pelagianismum redolet ab elabendi rimam hic quærentibus fortèan dicendum: Hominem integrum, virtute Integritatis suæ, seu quatenus integer fuit, id habuisse, ut, quando lapsus fuisset olim, pœnitere ipsum lapsûs istius postliminiò posset, & ipse Mediatorem sibi oblatum verâ fide amplecti.

S. V.

Assertionis secundæ Porismata tria (I)

Deum pronissimum esse ad dandas universis mortalibus respiscendi vires ceu à Christo promeritas, sed eâ lege, ut Verbum assidue legatur, audiatur, ponderetur. (2) Deum actu ipsò daturum has vires omnibus, dummodo Verbum frequenter legant, audiant & ad animum vocent; (3) Deum paratissimum esse ad dandam omnibus Habitualement Sanctitatem hujusque exercitium, sed eâ lege, ut omnes Verbò debitâ utantur ratione.

num. 423. expositâ, *Tria* inquam *Porismata* hæc, cuncta per Legem quandam de debito assiduoq; verbi divini Usu modificata, quatenus ita modificata accipiuntur, nec Assertionis meæ Porismata sunt, nec omnia sibi ipsis constant, vel,

si secum concilientur, ut constare sibi posse
 appareant, Hæterodoxiæ penitus immunia
 haud evadunt. *Non Porismata sunt*
Universa, quatenus nempe modificata
 manent; Enimverò, quò pactò ex impe-
 tratione virium, ad resipiscendum neces-
 sariarum, per Christi meritum factâ, col-
 ligas Usûm verbi Divini legitimum assi-
 duumque, ceu Legem, Collatione saltem
 istarum impetratarum virium omnium
 priorem? *Non constat sibi* figillatim *pri-*
imum, idque duplici nomine (1) Quòd
 Deus nunquam intelligi potest pronissi-
 mus, ad dandum omnibus vires resi-
 piscendi sufficientissimas, sub lege legi-
 timi Usûs verbi, quando plerisq; nullum
 verbi Usûm concedit. (2) Quòd Christus,
 quando dicitur omnibus mortalibus, per
 se in peccatis mortuis, proindeqve Verbi
 Divini Usûm quemcunq; bonum, nedum
 omnino legitimum & assiduum averfan-
 tibus, vires sufficientissimas ad resipi-
 scendum impetrasse, & Patrem permovisse
 ad vires impetratas omnibus mortali-
 bus impertiendas, eo ipso intelligitur vi-
 res etiam ad legitimum verbi divini Usûm
 idem impetrasse, hasq; vel propiores,
 si ver-

si Verbum ipsum legendum audiendumq;
 præbeatur, vel remotiores, si minùs; ut
 adeoque legitimus Verbi Divini Usus, Le-
 ctio, Auditio Ponderatio, usque non
 possit esse Lex seu conditio, sub qua Pater
 pronissimus sit, vires mortalibus ad res-
 piscendum sufficientissimas elargiri, ut
 potius Usus legitimi verbi Divini, hujusq;
 assiduæ lectionis auditionis & pondera-
 tionis vis ac Facultas inter vires istas cen-
 senda numerandaq; veniat, quas Christo
 meritò suò mortalibus impetravit, & Pa-
 ter pronissimus per idem meritum red-
 ditus est mortalibus omnibus conferre.
 Quodsi verò Porisma primum, (seu recti-
 us Assertio Porismatis titulò indebitè ma-
 ctata) dum in se ipsa spectatur, satis sibi
 constat, atque adeò certum est, Deum
 sub hac duntaxat lege pronissimum esse
 vires à Christo impetratas omnibus mo-
 talibus ad respiscendum dare, si nempe
 mortales Verbum assiduè legant, audiant
 & ponderent, Assertioni huic alterutra
 Heterodoxia imminebit infensior, *vel*,
 Verbi legendi audiendi & ponderandi Fa-
 cultatem virtutemq; viribus ad respiscen-
 dum necessariis neuiquam annumeran-
 dam

dam esse; *vel*, Facultatem hanc virtutem-
que legendi audiendi & ponderandi ver-
bum, ceu Legem à Deo constitutam (â
qua is promptitudinem suam vires ad
resipiscendum sufficientes elargiundi
mortalibus suspendeat) ad purè Natu-
rales hominis spiritualiter mortui vires
pertinere; ut adeoque Spiritus Sanctus
non opus olim habuerit Lydiæ cor a-
perire quò attenderet ad id, istaque pon-
deraret, quæ à Paulo dicebantur *Act. XVI,*
14. Hæcce ad *Porismata* Assertionis Se-
cundæ *tria* quatenus ista modificata ma-
nent, annotanda duxi; extra modifica-
tionem hanc, etiam à solo duntaxat pri-
mo Porismate sejungendam, à me non
minùs pro Porismatibus Assertionis meæ
legitimis, quàm pro Propositionibus &
sibi ipsis, & Orthodoxiæ Biblicæ amicis-
simis habenda & suscipienda.

S. VI.

Ad *Tertiæ* tandem Assertionis meæ
Porismata, Sacrò *Septenariò* notata con-
tentaque, accedo consideranda. Et si
verò vel ipsa Assertio, initio numeri qua-
dringentesimi vigesimi quarti non meis
verbis concepta est; ea etiam, quæ Pa-
renthe-

renthesi inclusa reperiuntur, innuere velle videntur, Prævenientis Gratiaæ Terminum non adeò convenienter à me usurpatum, sed Gratiaæ Præparanti tributum esse, cujus cum ista Gratia confusio- nem Termini acceptio mea molietur; tamen cum & paulo post in fine istius numeri eadem Assertio verbis meis expressa legatur, & Prævenientis Gratiaæ significatio à me adhibita vel ipsis Theologis Lutheranis comprobetur, usitatoq; iis sensu Præparanti contradistingvatur, (uti videre est apud *Quenstedium Systemat. Theol. Part. Tertiâ Cap. 7. Thes. 25. & 26.*) haud operæ pretium auguratus huic negotio vel tantillum immorari, fatiusque ducens in verbis facilem esse, quando de re constat, citra ulla ambages, quousq; quòque sensu Porismata dicta Assertioni meæ, tum quâ Materiam, tum quâ Formam suam porismaticam, congruant, ad numerum 425tum Tractatûs Tui indicare propero.

Ac PRIMO quidem, Deum paratissimum enuncianti ad dandam universis Habitualement Contritionem & Fidẽ vivam, dummodo abstinerint Resistentiâ malitiosâ,

tiosâ, prout ex beneficio Gratiaë (sive hæc Præparans sive Præveniens audiat) possunt facere; Itemq; SECUNDO, Resistentiam malitiosam (quâ omnes, beneficiô Gratiaë jamjam dictæ abstinere poterant) statuenti impediens, quò minus illis actu ipsò Resipiscentia detur, ex asse adstipulor; Ad utrumq; interim annotandum venit, (1) Abstinentiam à Resistentia, Liberi Arbitrii actum constituisse non equidem Naturalis, at per Gratiam divinam restaurati, Pelagianismi nullatenus reum, quamdiu iste unicæ Gratiaë in solidum acceptus fertur, istò tamen protinus inquinandum, simulac quicquam ejus, quod Abstinentiam à Resistentia quoquò modò ingreditur, Naturali hominis arbitrio vindicatur, tantoq; magis, quantò idem nudæ Non-resistentiaë, Naturali Liberò Arbitriò adhuc minori, tribuendum ducitur. (2) Accuratissimè & Scripturæ Sacraë convenientissimè Doctissimum Observatorem loqui, quando Resistentiam malitiosam impedire ait, non, quo minus Resipiscentia insequatur, ab homine quasi activè determinanda, sed quò minus hominibus à Deo detur,

detur à Deo scilicet in homine, sese post editum per Liberi Arbitrii restaurati vires Non-resistentiæ malitiosæ proereticæ actum, merè passive habituro, efficienda, ut sic à solo Deo præeunte Scripturâ homo dicatur converti. TERTIUM PORISMA, edifferens: Nullâ nos, post restauratum per Gratiam Dei Prævenientem Præparantemq; Liberum Arbitrium, divinâ Determinatione ad actum Non-resistentiæ malitiosæ liberè exercendum, ante Resipiscentiam, à solo Deo dandan, opus habere, suâ luce radiat, adhuc reddendâ illustriori per rationem ab Observato-adjectam: *Dat enim, inquit, Deus potentiam credendi, ejusque vi abstinere possumus à resistantia malitiosa.* Nec minùs QUARTUM PORISMA præfulgidum est: Deum scilicet propterea quoque, quod nobis per Gratiam suam vires à malitiosâ Resistentia, citra Determinationem suam, abstinendi, concessit, ab eadem nos, etiam citra Determinationem suam, abstinere velle. Quanquam Determinatio hæc Divina, quoad liberum abstinendi à malitiosâ resistantia Actum nostrum, negata, non neget Gratiam Divinam ad actum

Etum hunc nostrum exercendum necessariam prævenientemq; , à Deo nobis irrefistibiliter collatam.

§. VII.

Ast verò QUINTUM cum non simplici falsi grano accipiendum; Etsi enim nihil impingimus in analogiam fidei, dum asserimus, eos qui convertuntur citra divinam Determinationem ante Conversionem abstinere a malitiosa resistentia, ex viribus Supernaturalibus, atque hinc (citra tamen ullum meritum suum utq; Abstinencia libera à malitiosa Resistentia, ante Conversionem conditio nuda & causa sine qua non Conversionis sit) converti; impingimus tamen in eandem, si asseramus, abstinentes à malitiosa Resistentia citra Determinationem divinam, ante Conversionem, etiam citra eandem divinam Determinationem actu converti, sicque semet ipsos in Conversione vel covertendô determinare. Impingimus, inquam, sic in Analogiam fidei, tum ex hypothesi Scripturæ Sacræ, quæ Deo soli totum Conversionis actum, omnemque Conversionis efficientiam tribuit *Jerem. XVII. v. 14. collat, cum cap.*

31. v. 18. & 33. *Ezech. II. v. 19, 20. c. 36, 26, 27.* aliisque locis quàm plurimis; tùm ex hypothesi Protestantibus omnibus communi, quâ hominem in Conversione ipsa se purè passivè habere uno ore confitentur; at secus docerent, sibi que adversarentur ipsis, si dicerent, Supernaturalibus viribus citra Determinationem divinam abstinentes à malitiosa Resistencia ante Conversionem, etiam citra eandem Determinationem actu converti. Quæ contradictio non tollitur, si excipiat: Hominem abstinendô à malitiosa Resistencia in Conversione se mere passivè habere sicque converti passivè se habens citra divinam Determinationem: Nam cum Abstinentia ista à malitiosa resistencia fit proæretica eoque actus moralis & liber, evidens est, hominem in Conversione citra Determinationem divinam abstinendô à malitiosa Resistencia ex proæressi, semet in Conversione activè, non vero merè passivè habere; & quoniam ab hac Abstinentia à malitiosa Resistencia, iudice doctissimô Observatore, est, hominem converti, consequens fuerit, hominem citra Determinationem divinam
 proæ-

proæreticâ suâ Abſtinentiâ à malitioſa Reſiſtentiâ, id eſt, ſuômet propriô actu, ſe ipſum convertere; Quod tamen idem, cujuſcunq; tandem Aſſertum fuerit, à Te, Viro in re Theologica exercitatiffimo, exploſum iri, ceu in Fidei analogiam omnino impingens, planè confido. Quod modò dictum ad QUINTUM Porisma idem DE SEXTO repetendum venit: Etenim, licèt nihil abſurdi fit ſtatuerè, quòd ii, qui convertuntur, ex viribus Supernaturalibus citra Determinationem divinam, abſtineant malitioſâ Reſiſtentiâ ante Conversionem; abſurdi tamen plus ſatis eſt ſtatuerè, quòd ii, qui convertuntur & in Conversione ſe merè paſſivè habent, citra tamen Determinationem divinam per ſuam ipſorum liberam à malitioſa Reſiſtentiâ Abſtinentiam convertantur, ſicque poſt collatas ſibi à Deo vires Supernaturales ſuâ activitate ſemet convertant ipſos, Conversionemque ſuam determinent.

§. VIII.

Hincque SEPTIMUM idemque ultimum à Clariffimo Dn. Sculteto ex Aſſertione mea de Uſu Adhortatorio tertiam deduc-

deductum deducendumque PORUSMA ita
 efformandum fuerit: Verosimillimum
 esse, omnes omnino homines, post con-
 cessam nudam Potentiam resipiscendi &
 credendi, Spiritui Sancto tamen malitiosè
 resistere, atq; adeò quosdam eorum ex ab-
 soluto beneplacito electos esse ad Fruitionē
 Gratiaē determinantis, hos determinari
 ad id, ut abstineant à malitiosa resisten-
 tia ac consequenter converti. Idque
 ipsum sibi quisque facilè persvaserit, per-
 svaserit inquam sibi: Mortalium nemi-
 nem esse, qui sequatur ductum Supernatu-
 ralium ad resipiscentiam virium sufficien-
 tiū duntaxat non infimul determinantium
 à Deo concessarum, eoque mortalium ne-
 minem à malitiosa Resistencia citra divi-
 nam Determinationem desistere, qui se-
 riò ad sequentes Assertionis hujus ratio-
 nes attenderit (1.) Quòd Sacra Scriptura
 Liberum Arbitrium, etiam ex Gratia tale,
 quà Actum & exercitium, saltem in Con-
 versione, (qualem tamen Actum & exer-
 citium adversa Sententia re ipsa admittit)
 plurimis dictis locisque neget, paulò an-
 te citatis; adde ex Novo Test. *Joh. XV.*
v. 16. ad Rom. IX. v. 29. Cap. XI. vers. 4, 5.
ad Eph. I. vers. 4. &c.

(2)

(2) Quòd Sacra Scriptura homines, etiã ratione Fœderis gratiæ insuperhabiti, pares faciat atque æquales, uti cum primis patet *Rom. III. v. 8. & seqq.* Annotanda in dicto hoc Apostolico vis & emphasis vocis ἀπειθείας Imperfvasibilitatem propriè significantis, & conferendus locus cum cap. ejusdem *Epistolæ XI. v. 30, 31.* Quòd pactò homines in peccato adversus Fœdus Gratiae pares inveniuntur, omnes, nemine quantum novimus exceptò, increduli facti (3) Quod res ipsa & experientia loquatur: Homines à Gratiae Fœdere deficere ac defecisse, adscitã cum primis Distinctione inter Defectionem Mediatam in majoribus, & Immediatam. Hinc (4) Nemo sibi tutò vel ullum Actũ exercitiumque Liberi Arbitrii, per Gratiam Dei redonati, etiam ante Conversionem suam maximè hòc corruptò tempore applicare possit, præsertim cum aliàs (5) Indeterminata hominum in Conversione ἐνταξία, etiamsi Divinæ Gloriæ nihil detraheret (quod tamen opere ipsò facere clarissimè intelligitur, Conversionis Determinatione & Efficientiã humanæ, liberæ & ex proæresi procedenti Abstinentiæ

nentiæ à malitiosa Resistentiâ, non autem
 Divinæ actioni adscriptâ vindicatâque.)
 tamen humanæ Gloriæ, si miùs coram
 Deo, saltem coram Proximo, (quæ Pha-
 risaica meritò laus audit *Luc. XVIII, 2.*)
 aliquid addat gloriandiq; materiam non
 sterilem suppeditet. Per Voluntatem su-
 am utut à Deo ad utruinq; Oppositorum
 de novo elevatam semet convertere,
 præ aliis, Superbiæ Spirituali pabulum sub-
 ministrat copiosissimum: Nam, qui opi-
 natur, quod suâ se Voluntate, restauratâ
 licet quodammodo per Gratiam Dei in
 omnibus hominibus, præ aliis Filium Dei
 faciat feceritve, *primò* nec tam submis-
 se de se, nec tam de Deo magnificè sentiet,
 quàm par est; Superbiet eo nomine, quod
 à se ipso fit Assensus, quò Gratiam indif-
 ferentem & sibi cum omnibus hominib;
 communem determinat; Efferet se hoc
 nomine, quod se ipsum ab aliis discernat,
 contra istud *I. Cor. IV. v. 7. Quis te discre-*
vit? Quid verò habes homo quod non ac-
cepisti? Deinde, non aget Deo tam devo-
 tas Gratias, quòd aliis & plerisq; homi-
 nibus præstet; Cogitabit enim, se illis
 non præstare per Gratiam Indifferentem
 C sibi

cum illis communem à Deo datam, sed per Usu Gratia rectum, qui à suo Libero Arbitrio, à Deo in omnibus hominibus restaurato, pendeat. Atque ex his patet, *Vir Colende*, non parum Causæ esse Reformatis Universalistis, cur in Conversionis Negotio in diversam nonnihil à vobis adhuc eant sententiam, licet doctrinam hîc Vestram, in se formaliterq; spectatam, neutiquam eam opinentur, quæ Fidei Christianæ fundamentum gravius lædat, nedum illud laceret vel evertat, imò verò talem quæ haud prohibet, quò minùs omnes sincerò animò, nec invitâ conscientia & è mero in Reformatos odio, istam tenentes, nostrâq; meliorem judicantes, tenerrimo tamen Christiani amoris Affectu prosequantur Reformati, & jugiter prosequendos arbitrentur quàm constantissimè. Neque profecto Tu *Clarissime Scultete* (quæ mea de Te firma animo sedet persuasio) nostram Reformatorum de Conversione hominis expositam modò Sententiam aliam dixeris imposterum, quàm quæ Fidei Christianæ fundamentum servat, Deo omnem Misericordiæ pariter atque Justitiæ Gloriam; Homi-

Homini vice versâ non-converso Confusionem omnem transcriptum it, eidemque justæ excusationis ne umbram quidem reliquam facit.

§. IX.

Haftenus *Observationes Tuas* in Commentariunculas nostras ad *Usum Adhortatorium* spectantes breviter percurrimus, transaturi nunc Tecum ad similes *Observationes tuas* in Notas nostras CONSOLATORIO USUI illustrando destinatas. Equidem omnium primò hoc loco miratio animi meum subit, huncq; vel totum sibi eo nomine ista jure vendicat, quod in dictis Notis tradendis occupatum me, in vos stringere calamum scribis, quando interim *pag. 99. & seqq.* à te allegatis id unice agam, ut Particularismum, in quantum is Universalismo non adversus est, defensum legitime eam & à gravissimo, quò novissime quoque Theologus quidam illustris istum gravare sustinuit, præjudiciò levatum, putà, Particularismum omni Christianum solatiò privare, seu, hauriendæ Consolationis efficere penitus inidoneum. Interea admirationi nonnihil inhærentem animum

istud protinus revocat demulcetq; , quod innuis, non inimicos vos velle esse in Particularem Dei Gratiam, sed sola Particularistarum figmenta impugnare, quatenus Antecedentem benignam legislatoriam Dei Voluntatem & beneficia ex illa ad omnes homines redundantia everunt; (qua in re vel nosmet nunquam experiemini adversarios, figmenta potius, si quæ forent Particularistarum, Uiversalem Dei in omnes homines benevolentiam subruere satagentia ex Scriptura S. impugnaturus) tantamq; eundem animum nostrum contentatione pollicitatio hæc Tua perstringit, ut lætis etiam oculis excipere ea possit, quæ subjicis, me nempe pro Particularismo disputantem certâ ratione propria vineta cedere.

Cæterum, quoniam rem omnem, utpote Te Judice dignam, quæ cum studio tractetur, perspicue & solide per quasdam Assertiones expositurum Te promittis, quò animorum diffidium per Veritatis perspicuam explanationem tantò facilius tollatur, agedum, acceptissimum nobis Ductorem *κατὰ πόδα* insequemur, Assertionisque Tuas debito cum studio considerabim,

rabimus, num etiam tales inveniuntur, ut me certâ ratione vineta propria cæcidisse convincere queant.

§. X.

Adverto istas *numerô Tuô* 427. & 428. ad ternariū redactas: PRIMA Totum mortaliū genus in duas Classes Piorum & Impiorum herciscitur; quâ Divisione nihil potest esse verius, nihil etiam, quod me minùs vinetorum propriorum incisionis arguere vel possit, vel velit. SECUNDA *Gratiam* ex instituto Dei legislatorio benigno Universalem (negatâ Particulari, hujus scil. Naturæ, i. e. eâ quæ ex instituto Dei Legislatorio benigno derivatur, qualis supra §. *nostro* imo probata est, concessâ licet istâ Particulari, quæ ex instituto Dei Indiciali consequente originem trahit) *triplicem* facit: *Aliam Actu & Absolutè Universalem*, quæ omnibus omnino hominibus contingit, qualis Creatio, Conservatio, Gubernatio, Redemptio, Antecedens benigna Dei Voluntas, Gratia Usū Verbi præveniēns sive Divina ad quærendum Deum invitatio largissima; *Aliam accommodè Universalem* i. e. Particulariorem, quæ est Præconium Verbi &

Gratia Spiritûs S., ad resipiscentiam in Verbi Usu præparans, *ἰκανῶσα*, verbô, Gratia omnibus Auditoribus communis, quousque hi verbum studiosè audiunt, legunt & meditantur; *Aliam* deniq; *Particularem*, solis non-malitosè resistentibus propriam, quæ multifaria perhibetur, Gratia Convertens, Renovans, Excitans, Operans, Cooperans, Confirmans, Reparans, Conservans, Consummans, Coronans, & quicquid vel his continetur, vel has insequitur. Neque verò hæc Secunda Assertio (quantum quidem mihi assequi licet) vel minimâ ratione vineta ista mea cædit, quibus, Particularismum, non omnis Solatii vacuum, imò verò Completi Solatii verissimum fontem asserere conatus sum, moxq; clariùs ostendam; At verò eadem Assertio vineta Tua, vel in singulis membris suis non levi brachiô cædere advertitur; Quod ipsum dum in majorem Veritatis evolutionem luci clariori modestissimè exponere contendo, id quæso in sequiorem partem minùs rapere sed pro dexteritate potiùs tua animique candore, benignè interpretari ne dedigneris.

Primum Divisionis membrum, quò Gratiaè Dei significationem tam amplam fistis, ut & Creationem, Conservationem, Gubernationem &c. ambitu suo ista complectatur, erratum ab Ecclesiae Patribus Orthodoxis proxime ab Augustino in Pelagio gravissime porfligatum, incurrit, sicque Clarissimi Observatoris vineta, Pelagianismo alias adversa, cædit, distingvente Pelagiò inter Gratiam Naturæ (quæ ipsi Creationis & Conservationis &c. erat) Legis, & Evangelii, *vid. Hist. Pelag. Magni Joh. Ger. Vossii Lib. 3. Part. 1. Thes. 1. à pag. 294. ad pag. 316.* ejusdemq; Auctoris doctissimas *Theses Theol., Disputation. 31. Thes. I. pag. mihi 471. 472.* Adde, *Hülsemannum de Auxiliis Gratiaè p. m. 107.* Scilicet, nihil Gratiaè nomine ad evitandam Pelagii æquivocationem Orthodoxis Scriptoribus venit, nisi quod ad hominum creatorum lapsorumq; recuperandam spiritualem æternamq; animarum Salutem à miserante Misericordiarum Patre Deo suppeditatur, quale quid Creatio, Conservatio, & Gubernatio neutiquam censendæ. Redemptionem Generis humani agnosco exemplum Universalissimæ

Gratiæ, omnibus omnino singulisque hominibus impetratæ, sed sic mihi Objectivam duntaxat Gratiam, absolutè & Actu (uti loqueris) Universalem ostendis, Subjectivam verò ejusmodi nullam; nisi fortè hanc per Gratiam Usus Verbi prævenientem, sive Divinam ad quærendum Deum invitationem largissimam indigitare insinuareq; volueris. Sed verò & hæc (si scil. Actu & absolute Universalis esse, debet omnemq; verbi Usus præcedit.) *vel* propriè & *Κυρίως* dicta Gratia sit, Supernaturalis quædam & immediata Dei Illuminatio, per magnam illam Mundi Lucem, illuminantē omnem in hunc Mundum venientē hominem, singulis hominib, vi novi Gratiæ Fœderis Universalissimi indulta juxta istud *Joh. I. v. 9.* (Qualem nescio an admiseris agnoverisq;) *vel* in *ἀκρίτως* æquivoceq; à Pelagio appellatam Gratiam (i. e. in Naturalia Creationis, Conservationis & Gubernationis Beneficia) recidet, à Te, quantum ominari licet, per Divinam quàm commemoras ad quærendum Deum invitationem largissimam intellectam, ab Apostolo autem ita celebratam, ut dicat: *Deum non passum fuisse*
se se

seſe teſtimonii expertem, bona tribuendo dandoque nobis cœlitus pluuias ad præſtituta tempora fructibus perferendis, implens cibo & delectatione corda noſtra Act. XIV.

v. 17. Hæc verò Gratia, ſi ante præconium Verbi, vel hujus Uſum, ſolis Naturalibus beneficiis abſolvitur, uti periculoſè admodum & more loquendi duntaxat, Pelagianò, Gratix nomine venit, ita (quamdiu Gratix Supernaturalis & Miſericordiæ caſſa manet) non niſi à Pelagii Diſcipulis Sufficiens ad quærendum Verum, tum Trinum, tum in Chriſto nobis reconciliandum reconciliatumq; Deum, invitatio habebitur. *Secundum Diuiſionis Membrum* quò Gratiam accommodè *Univerſalem*, omnibus Auditoribus Verbi communem facis, Præconium ſcil. hujus, tamdiu præciſè, quouſque illi Verbum ſtudioſè audiunt, legunt & meditantur, hoc, inquam, membrum contra propria Clarif. Sculteti vineta tum omnes Auditores verbi largitur Verbum Dei ſtudioſè audire, legere atque meditari; ut ita Præconium verbi poſſit Gratia Univerſalis accommoda omnibus Auditoribus communis eſſe, talis non futura, nec omni-

bus Auditoribus communis, si minùs omnes studiosè verbum audiant, legant & meditentur; *tùm* omnes studiosè audientes, legentes & meditantes Converterum numero eximit, utpote quàm diu studiosè audientes, legentes & meditates Verbum remanent, Universalis accommodæ duntaxat Gratiaë participes, non verò Particularis sive Convertentis; *tùm* denique nonnullos saltem studiosè audientes legentes & meditantes Verbum Dei nondum conversos arbitratur, licèt studiosè audiendò legendò & meditandò Verbum Dei jam *tùm* abstinere intelligantur à Malitiosa Resistencia, non studiosè audituri lecturi & meditari Verbum Dei, si malitiosè adhuc resisterent, sicq; non malitiosè resistentes talesque diu licet mansuri, conversi tamen non sunt. *Tertium* denique *Divisionis membrum*, quò Gratiam Convertentem, Renovantem, Excitantem &c. dicis esse Particularem, *næ*, *Clarissime Domine Scultete*, hòc ipsò exactè nobis *ὁμολογος* es, eoque propria, ore saltem, vineta cædis, licet non *ὁμόψηφος*, Particularem hanc non ex instituto, sed *Judicio Dei* esse statuens, quam homo

homo suô vitiô efficit Particularem, ut, iis tantum competat, qui citra Determinationem divinam liberè & ex proæresi à Malitiosa Resistentia abstinere dum convertuntur, i. e. re vera activè non autem merè passivè in Conversione se habent, seque ipsos convertunt, quod iterum videtis Clariss. Viri inimicum imminet, cum cæteris Lutheranis Statutum Protestantium solemne servaturi sacrum: Hominem in Conversione se merè passivè, nequam verò activè, habere gerereque.

§. XI.

TERTIA postremaque Auctoris ASSERTIO triplex contra peccatum Solatium propinat, sic fortean Particularismum, solatiô omni exclusura, nec non ostensura, me saltem aliquâ ratione propria vineta cæcidisse. At salvum persistet Particularismo Solatium, idque præ ipso Universalismo, vinetaque mea omni ratione predurabunt inconcussa, solô etiam auditô triplici Auctoris Solatiô nunc explicandô: *Primum* Celeberrimo Auctori *absolutissimum* audit hominum beatorum, eoque non hujus loci; *Secundum imperfectum* impiorum, sed certè (quod necessariò hîc

hîc addendum erat) non quâ talium, quorum potiùs nullum, imò verò certissima justissimaque Majoris graviorisque condemnationis expectatio est, *Hebr. 10. vers. 29.*; Sed solorum Gratia non malitiosè resistentium; *Tertium perfectum*, idque rursus juxta triplex converforum hominum genus tripartitum: *aliud* piorum Viatorum in medio Vitæ cursu partim de præsentî partim de futuro conditionatũ, cujus fundamentum tam Particularis Convertentem Gratiam præcedens Gratia existit; *aliud* piorum Comprehenforum propemodum, & pio Vitæ epilogo vicinorum; *aliud* denique dudum Piorum seu diu in pietatis tramite ad pietatis metam contententium.

Ne hîc omnia ad vivum refecem, atque *vel* de imperfecto gaudio impiis juxta placitum Autoris dando, quando ipsos metus invadit, moneam: Neutiquam talibus Solatium competere aut illis ullo modo dandum, nisi metui adjungant desiderium & propositum melioris aut in melius mutandæ Vitæ, cum impiis, etiam vindictam Divinam metuentibus, pax eò-
que

que Solatium nullum sit *Esa. 57. vers. 21.*
Vel de perfecto *primi secundique generis*
 conquerar, istud de præsentis non minus,
 quàm de futuro, esse perquam debile, ut-
 pote à conditione Perseverantiæ humanæ,
 soli humano arbitrio, saltem ceu determi-
 nanti principio, debitæ, suspensum; cum
 etiam in ipso mortis articulo jam consti-
 tutus homo adhuc dum apostasiæ metui
 subiaceat, ab isto metu non nisi per mor-
 tem liberandus; *Vel* denique de perfecto
 Solatio *tertii generis* i. e. diu piorum, istud
 notem, confundi cum primo; quandoqui-
 dem etiam pius viator in medio cursu
 idem esse possit cum diu pio, & diu pius,
 in medio demum Vitæ cursu talis evade-
 re; Ne, inquam, hæcce omnia ad vivum
 sic refecem, non possum tamen non a-
 micissimo optimoque | Autori sincerè con-
 fiteri, me omnibus ab ipso in medium ha-
 ctenus ad Usu Consolatorium allatis tum
 Assertionibus tribus, tum trium assertio-
 num Membris singulis & universis, bene
 (uti jubet) ponderatis, non tamen tam ocu-
 latum evadere, ut videre & capere queam,
vel quomodo vineta propria ullâ ratione
 cæciderim, *vel* quomodo Notatis meis ad
 Usu

Usum Consolatorium litem Lutheranis intenderim, ut plenius in hoc negotio animi nostri coire necesse habeant.

§. XII.

Quò verò posterius jamjam dictum tantò clariùs illucescat, repetenda mea DE CONSOLATIONE, ex Hypothesi Particularistarum, paucissimis tamen quantum fieri potest verbis, fuerit Sententia; Id quod eò libentiùs instituerò, quia non tantum Tu, Vir Colendissime, mentem meam hîc loci non plene affecutus es, sed vel ipsimet EXCELLENTISSIMI ERUDITISSIMIQUE COLLECTORES LIPSIENSES concisiùs paulò eandem expressisse leguntur quàm ut ab omnibus intelligi possit; quorum utrumque fortean meomet brevitatis nimium hîc locò studioso, sicque in quandam obscuritatem prolapsò scribendi generi assignandum fuerit. Res autem tota, de qua nunc agitur ac disceptatur, hæc est: Incusatus Reformatorum Particularismus etiam hoc nomine a nonnullis novissimè est: Miseris peccatoribus Solatium omne adversus peccata per illum eripi, quod Solatium Universalismus vice versâ usque largâ manu admetiatur omnibus,
pro

pro quibus & doceat Christum mortuum esse, justitiæque Divinæ plenissimè satisfecisse, & Gratiam quandam Subjectivam, proflare, quâ non malitiosè rejectâ omnes meritum Christi sibi applicare sicque æternum salvari queant. Particularismus flagitii istius, cujus agitur reus, ita ritè convinci putatur, quòd is supponat ex Scriptura Sacra, ut sibi videtur, mortem Christi non pro omnibus sed pro solis electis factam, itemque non omnibus, sed solis Electis Gratiam sufficientem (quæ eadem & determinans sit) a Deo concedi; Quò suppositò, quando Solatium, contra peccatum ex Redemptione per Christum facta, & ex Gratia Dei peccatoribus in Verbo Dei revelata venit petenda, neminem in Individuo sub his Particularibus propositionibus: Christus pro nonnullis tantum hominibus mortuus est, Deus tantum quosdam salvari vult, Gratiamque salutarem tantum quibusdam impertit, subsumere ita posse: Christus etiam pro me mortuus est, Deus etiam me salvum vult; cum ex puris Particularibus nihil sequatur. Quodsi tamen nihilominus Subsumptiones hæc fiant, Enthusiasticas

siasticas eas habendas fore, utpote in Sa-
 cra Scriptura nec Formaliter & κατὰ τὸ ῥη-
 τὸν, nec Virtualiter & κατὰ τὴν δύναμιν s.
 per Consequentiam, revelatas. Non κατὰ
 τὸ ῥητὸν revelatas; quia de nemine in indi-
 viduo dictum legitur, Christum pro eo
 mortem oppetiisse, Deumque illum salvum
 velle; non κατὰ τὴν δύναμιν & Conse-
 quentiam; quia à Particulari ad Individuum de-
 terminatum & definitum nulla datur Con-
 sequentia. Impactum Particularismo hōc
 modō flagitium, ita jure abstergendum
in Nota 4. ad Usū Consolatorium pag. 99.
 & seqq. arbitratus sum, ut ostendere alla-
 boraverim, salvā modō dictā sententiā Par-
 ticularificā, nihilomin, peccatoribus Con-
 tritis, non certum duntaxat contra peccatū
 Solatium proflare, sed & majus, quā ex
 Universalismo peti potest, propterea Solatium
 Completum, uti istud Incompletum,
 salutandum. Quemadmodum enim ex U-
 niversalismo & Universalibus hisce Propo-
 sitionibus: Deus vult omnes homines sal-
 vari, Christus pro omnibus mortuus est,
 non licet aliud concludere, quā, Deum
 etiam me velle salvum, quantum in se
 est, non autem, me actū salvum evasur-
 rum,

rum; cùm innumeros Deus salvos velit, qui tamen æternùm damnantur; item: Christum etiam pro me mortuum esse, non autem, mortem Christi mihi actu ipsò usu futuram & memet per & propter mortem Christi actu esse salvandum; cùm plurimi pro quibus mortem Christus oblit, æternùm pereant; Ita contrà ex Particularismo & Particularibus Propositionibus hisce: Deus tantùm Electos vult salvari, Christus pro Electis tantùm mortuus est, licet prætereà alicui (intercedente scil. seu interveniente sincerò hujus efficaciq; Gratiæ Divinæ desiderio, i. e. verà pœnitentiã vivâque fide, cujus idem ille certus esse potest, docentibus id omnibus Protestantibus) concludere, non tantùm: Deus vult me salvare, Christus pro me mortuus est; Sed etiam: Ego, ceu pœnitens & fidelis, actu ipsò salvus sum & salvabor æternùm, Christi mors actu ipsò vitam æternam hïc inchoatò, paulò post consummatò mihi conferet modò; quoniam quilibet, sive Universalissimum tantùm, sive Particularissimum tantùm, sive utrumq; simul ex Scriptura Sacra certum esse credat, id tamen ex eadem Scriptura indubitato statuit:

D

Omnem

Omnem verè pœnitentem & credentem ex parte jam salvum esse, & si talis remanet, (qualem mansurum, post assecutum succedente tempore Sanctitatis Habitum, Particularistæ omnes ex Hypothesi sua de Perseverantia Sanctorum, supponunt) æternùm salvandum esse. Sub qua Universalis accommoda, si quispiam, de pœnitentia & fide sua certus, subsumat: Ego sum pœnitens, & credo verâ vivâque fide, utique infert legitimè atque concludit, idque omnem citrà Enthufiasmum, Completum hœc pactô Solatium, quale nempe in his terris dari potest, animo suo allaturus: Ergo Ego salvus sum æternùmq; salvabor.

§. XIII.

Deventum est ad *QUINQUE PECULIARES QVASDAM Critica mea Concionatorie ASSERTIONES*, ulteriori Universalis & Particularis Gratia Declarationi oppidò inservituras, quarum PRIMAM: Gratiam Universalem Prævenientem, quâ initium irresistibilem, quâ progressum, resistibilem statuentem, quâque peccator sibi ipsi non defuturus nec malitiosè sese isti oppositurus, vi Gratia Prævenientis salvari

vari potest, Considerationi tuæ *num. 429.*
subjicis. Hic verò, ut ut Assertionem istam
ex amore quò Universalissimum à Parti-
cularissimo separatum deperire deprehen-
deris pulcherrimam appellites, superse-
dere tamen haud debeo, quin ex amore
Christiano quò & Te complector & alios
prosequi, Christo jubente, teneor, per-
concter ex Te : Num Christianæ Chariti-
tati, Humilitati, Modestiaq; congruum
æstimes omnes istos, qui Assertioni no-
stræ communi minùs adstipulantur, de-
lirorum confestim numero præmeditatè
adscribere? Id quod ex præcipitantia qua-
dam nimioque contra Dissidentes & a-
cerbiori zelo admisisse videri potes. De
cætero dispicendum mihi nunc venit
æstimandumq; , quâ ratione id ipsum,
quod dixeram, ad meliorem Evangelii-
corum in hoc difficili argumento Con-
sensum, unicâ quidem Thesi, sed compo-
sitâ, eoque proluxiori & *integrâ paginâ 382*
descriptâ accuratiùs exponendum insti-
tuas. Expositio Tua accuratior in eo oc-
cupatur, ut enucleare attentet quò pactò
impiis convertendis *tum* in accessu ad
viam quæ in Conversionem ducit, *tum*

in progressu in eadem via Gratia Dei iis obvia, partim indeclinabilis, partim verò, idq; sæpiuscule actu ipsò declinabilis obtingat, eòque istam modò irresistibilem hi, mox resistibilem experiantur. Afferis itaq; *Primo*: Quotiescunq; Impii Verbum Dei legunt, audiunt probeq; meditantur, Præparentem Gratiam in iis excitare Intellectus quandam sanctam Epicrisin sanctumque Voluntatis Affectum, sibi indeclinabilia, quorum tamen incrementa, postmodum declinare valeant, istiusque declinationis modum describis; Tum verò *Secundò* pergis afferere: Præperantis Gratia incrementa indeptos sicque ex impietate sua nonnihil eluctatos Gratiam tamen Operantem i. e. Convertentem per malitiosam suam Resistentiam, declinare posse, sicque prohibere, quò minus actu convertantur.

Agnoscam ego Accurationẽ Expositionis Tuæ, dum modò, quod ad prius attinet, duo aperueris. (I.) Quibus Viribus impii ante Gratiam Dei Præparentem in Intellectu quidem sanctam Epicrisin, in Voluntate autem sanctum Affectum indeclinabiliter excitantem, non tantum ad lectionem

nem

nem & auditionem, sed & ad probam ejus meditationem accedant, NATURALIBUSNE & per lapsum corruptis? (At animalis homo non percipit ea quæ sunt Spiritûs Dei, sunt enim ei stultiitia, nec potest, & δὲν ἄρα, ista percipere; 1. Cor. II. Et annon ipsa proba Verbi divini Meditatio tum, sanctam aliquam Intellectûs Epicrifin, tum sanctum quendam Voluntatis Affectum jam tum habeat? At quomodo hæc et talia ante Præparantem Dei Gratiam, postliminò ista ipsa in impio excitantem, dabuntur?) Num verò ad seriam Verbi lectionem & auditionem probamq; ejus meditationem Virtute quâdam SUPERNATURALI accedant, Præparantem Gratiam antevertentem omnibusq; ad unum hominibus, vi Fœderis Gratiaë, irresistibiliter seu indeclinabiliter à Deo impertitâ, quam Prævenientem Dei Gratiam adhuc dum jure saluto? (II) Quomodo hi ipsi legentes non tantum & audientes, sed & probè Verbum Dei meditantés simpliciter impiis accenseantur? Cùm piorum esse enunciet Psaltes Legem Dei probè meditari *Ps. I. v. I.* Quod reliquum est, & quò pactò homines convertendi tum incre-

menta Gratiae Præparantis, tùm ipsam, quandoq; Gratiam Operantem declinent, etiam post hanc obtentam sicque conversi, istius effectum, habitualem puta, Resipiscentiam seu radicatam Fidem nihilominus impediunt, seque haud rarò ad quævis contraria ubivis determinent, in hisce similibusq; quæstionibus pluribus determinandis facilius inter nos Consensus nullo labore exorietur.

§. XIV.

Ast postrema *Numeri tui quadragesimi vigesimi noni* verba, quibus Resistentes contumaces nunquam conversum iri profiteris, procul dubio non de Resistentia contumaci momentanea, sed vel definiti vel indefiniti temporis spatiò descripta fuerint intelligenda, quò sensu attingunt Controversiam de TERMINO GRATIÆ PEREMPTORIO, utramq; hodie in pluribus Evangelico-Lutheranorum Universitatibus facientem paginam, & acerbiori profectò (quod omnes Cordati bonique dolebunt) animorum contentione agitatam, quàm moderatio Christiana syadet jubetque. Quò ansam Tibi præbeam, *Vir Doctissime*, etiam de hac
Con-

Controversia, nostris perquam cognata, animi Tui Sententiam depromere, non te filebo, qualem ego, occasione Evangelii Dominicæ decimæ post Trinitatis ex *Luca cap. XIX. v. 42.* pro Cathedra Ecclesiastica nudius tertius à me tractati, Conciliationis diffidentium opinionum, citra factam earum mentionem ullam, fortè non incommodam omnino viam meditatus sum, quâ, *quantum ad Deum attinet*, hunc quidem Gratiam suam homini lapso, ut lapso, neque prætereà donatæ à Se post Lapsum Gratiæ malitiosè & pertinaciter resistenti, sufficientem ad Conversionem semper & ad finem usq; vitæ indulgere & continuare eandè autumo, hocq; ipsum per Visitationis temp, à Christo in Evangelio denotari, quò scil. & quousq; homini lapso intelligere datum est ad pacem suam facientia: Neque enim *positivè* vellem intellecta vel de *Positiva quadam, Directa* scil. Dei Actione, explicata, quæ de Induratione Dei, de Traditione in perversum sensum, de Excæcatione &c. in Scriptura S. leguntur, cuncta potius *θεοπροπῆας* sicque *Negativè* interpretanda); *Quantum verò ad hominem attinet*,

qui in impietate contumaciter persistit, Divinamque Gratiam malitiosè aspernatur ac aspernari pertendit iram Dei hoc pacto sibi indies coacervandò, hic, quò diutiùs impietati operam navat, eò ad Impietatem pronior evadit, ad vitæ verò emendationem inproclivior ineptiorque, sicq; Gratiam Dei, se, postquam lapsus est, prævenientem, & lapsûs malitiæ emendandæ sufficientem satisque imò abundè validam, magis magisqve, non quidem in se ipsa infirmat atque invalidiorem seu minùs efficacem reddit, interim opponendò huic majorem procedente, tempore malitiam, quàm cui auferendæ indulta initiò fuerat, tandem respectu adauctæ cumulataeq; malitiæ suæ experitur insufficientem emendandæ, & Statum illum subit, seu illud *ἄν*, quò in Evangelio τὰ πρὸς εἰρήνην suam pertinentia dicuntur ab oculis ejus occultata, ut, nisi Extraordinariâ quâdam Deus Gratiâ huic homini succurrere dignetur (quod ipsū non certè semper, etsi quandoque pro beneplacito suo facere Deum svadet affirmandum exemplum Manassis in Veteri, Latronis in Novo Testamento, Parabola

rabola etiam de prodigo perditioq; Filio
Luc. XV. de cætero verò permanente im-
 motò & ordinariè obtenturò effatò Christi
*Matth. XXV, v. 29. Habenti dabitur, & qui
 non habet ab eo auferetur etiam id quod ha-
 bet*) Peremptorius Gratia Sufficientis
 Terminus homini isti incumbat, h. e.
 Gratia Divina, quæ antehac quidem ma-
 litia ejus non tantum innata, sed & per
 aliquod temporis spatium adscitæ suffici-
 ebat tollendæ, eidem ad Deum rursus con-
 vertendo incipiat fieri insufficientis, insuf-
 ficiens inquam adauctæ accumulæque
 nequitia impediendæ inhibendæque, cui
 Insufficienti Gratia cum juxta ordinari-
 am Dei cum homine convertendo agen-
 di methodum, nullæ à Deo suppetiæ no-
 væ ferantur, Gratia Sufficientis Terminus
 Peremptorius hujusmodi homini ingru-
 isse intelligitur, & ipse cum Pharaone vas
 iræ Divinae à semet tamen ipso ad interi-
 tum plenè coagmentatus *Rom. IX, v. 22.*
 Habes sic Cogitata mea de Termino Gra-
 tia Peremptorio subitanea, & qualia Con-
 cionem meditantibus habentibus; in mentem
 venerunt, Tibi verò soli quasi in aurem
 dicta, ut & tua vicissim eliciam, alioquin

Doctissimorum Virorum Disceptationibus, neutiquam intercessurus, utpote Arbitrator eorum nec constitutus, nec constituendus.

§. XV.

Ad SECUNDAM ASSERTIONUM meorum SPECIALIUM, de quibus Tibi arbitrari placuit, nunc pergo, hisce meis numero tuo 430. à Te relatam verbis: *Ea animi persuasio falsa esse nunquam potest, Christum verè contritos veniæque cupidos homines redemisse; extantissimis enim Christi, qui ipsissima Veritas est, innuitur testimonio Matth. 5. v. 4. cap. II. v. 48.* Hanc Assertionem eaque contentam Particularistarum Redemptionis suæ cognoscendæ methodum, quando isti Completum ex Hypothesi sua Solatiū sibi applicare posse à me dicti sunt, plurimum commendas, & Pictetianæ longè præferendam ducis, sed eò tantum animò (quod haud obscurò indicio constat) ut vel mihi, vel *pl. Reverendo Picteto*, vel Particularistis omnibus, quin nobis universis ægrius facias, Methodò isthac licet verissimâ Particularismum tamen penitus conculcari scribens. Probaturus idem, ita argumen-

tarius

taris: Omnes verè contriti venieque cupidi a Christo redempti sunt, Omnes illi temporarii credentes, qui Verbum Evangeliz læto cum assensu recipiunt & mundi inquinamenta verè fugiunt, sunt verè contriti ac venia cupidi, Ergo, Omnes hujusmodi temporarii à Christo redempti sunt. Majorem dicis meam; Minorem confirmare anniteris triplici mediò Terminò, primò, quòd lætus assensus Temporario- rum credentium necessariò præviã habeat Contritionem conjunctumque veniæ desiderium. Secundo, quòd Judas fuerit verè contritus. Tertio, quòd idem de Saule affirmandum fit; Unde porrò argumentaris: *Quisquis animum habet verè contritum, is verè credit in Christum; Temporarii ante descripti habent animum verè contritum, Ergo Temporarii credunt in Christum.* Conclusionem posteriorem vel solam, vel cum priori Conclusionem conjunctam, eam putas, quã Particularismus penitus conculcatur, eandem ex mea pro Particularistarum completa semet solandi ratione demonstranda adhibitam etiam eam, quã Ego meòmet, indiciò pereò, ut resurgam plenã Evangelii luce perfusus.

§. XVI.

Verum, ne hîc prolixior sim, *primò*, singularum duplicis argumentationis propositionum tum ambiguitate, ex data alia aliaque Temporariorum Credentium in prioris Syllogismi Minori & posterioris Majori, Descriptione, tum ex ambiguitate hac subortâ Propositionum omnium Veritate dubiâ explicandis. *Secundò*, uberiori quâdam Dilucidatione, prioris Syllogismi Minorem neutiquam probari exemplis Judæ & Saulis, idque duplici nomine. I. Quòd neuter horum verè contritus fuit post peccata admiffa, alioquin, juxta Majorem Syllogismi tui posterioris, etiam uterque verè in Christum credidisse eòque salvatus dicendus, id quod de Juda manifestò fallit, de Saule saltem dubium valde existit. II. Quòd, ex concessa licèt vera utriusque Contritione, nullo modo infertur prioris Syllogismi Minor hæc : Omnes illi Temporarii credentes, qui verbum Evangelii læto cum assensu recipiunt & mundi inquinamenta verè fugiunt, sunt verè contriti & veniæ cupidi; quæ tamen Minor legitimè inferri posset ex concessa Judæ & Sau-

& Saulis vera Contritione, si horum duorum concessa vera Contritio sufficiens Medius Terminus esset probandæ modò dictæ Minoris Propositionis: Nam legitima tum demum Consequentia, i. e. inferentis & illati connexio est, quando Antecedens non potest esse sine Consequente; Sufficiat hâc vice ostendisse: Neutrius Syllogismi Conclusionem ferire Particularismum ullô modô eatenus scilicet, quatenus ex hac Completum Solatium hauriri posse assertum est (id quod unice hâc vice ad rem facit) nedum Particularismum eatenus conculcari penitus: Nam utut certi Temporarii credentes, omnes illi scilicet qui verbum Evangelii lætô cum assensu recipiunt & Mundi inquinamenta verè fugiunt, a Christo redempti iidemque etiam credere in Christum concedantur, quî hoc obstabit quò minùs quispiam verè contritus veniæque cupidus pro præsentî saltem certus esse possit ex vera Contritione sua veniæque cupiditate serâ, se à Christo redemptum in via salutis versari, imò salutis initium jam tum assecutum, eoque quî obstabit, quò minùs Completô Solatiô
pro

pro præfenti possit perfundi, quin & pro futuro, non obstante Temporariorum dictorum Contritione Fideque veris à se concessis, aliquando tamen defecturis indeque salutem æternam haud impetraturis? Quandoquidem Particularimus, concessã etiam Temporariorum dictorum tum verã Contritione, tum Fide verã, duplicem tamen prætereã Contritionem veram duplicemque Fidem veram supponit, saltem cum nonnullis supponere integrum ipsi relinquatur, alteras minoris Gradûs & radice vacuas; majoris alteras gradûs & radice participes, utrasque discernibiles (Huc pertinet Distinctio Scholasticis pariter ac Practicis familiaris multumque frequentata inter CONTRITIONEM & ATTRITIONEM, videat. *Aphonsus Antonius de Sarasa in Arte semper gaudendi Tom. II. Tractat. 12. & 13.* itemque Distinctio Veræ Fidei in TEMPORARIAM & SALVIFICAM apud *Antonium Cregutum in Bijurim seu Elucidationibus Theologicis p. 368.*) Ut adeoque Particularista quispiam, de sua Contritione Fideque radicatis certior, eitam de futuro Completum obtinendæ salutis Solatium,
 concii-

concipiat, etsi sciat concedatque, multos verè contritos credentesque (h. e. omnes Contritionem Fidemq; veras quidem, at minoris tantum gradûs, consecutos) si gradus major minùs sequatur, æternùm esse perituros, vel saltem æternùm perire posse. Cæterùm ostensò hòc, in propabulo est non Strimesium, pro Particularistarum Solatio Completo ex Hypothesi eorum hauriendo contra Evangelico-Lutheranorum nonnullorum inculpationes disputantem, suòmet perire judiciò, ut plenâ Evangelii luce perfusus resurgat, sed *Reverend. Dn. Scultetum* omnem argumentandi laborem, quò Disputationem istam Particularismi penitus conculcati ad aliorum indignationem Strimesio conciliandam arguere sustinuit, perdidisse, penitus frustra que insumpsisse, in posterum ad majorem in Strimesium (qui non uno nomine Scultetum suspicit ac veneratur) amorem favoremq; surrecturum.

§. XVII.

Nunc ad postrema Commentationis meæ in *Usum Consolatorium* Verba hæcce (*Durum est & cum analogia Fidei parùm consonat*

consonat, *POTENTIAM* credendi & salutem consequendi Gratiae Divinae, Universalis illi; at Fidei Salutisq; *ACTUM* Determinationi humanae, i. e. Repugnantiae unius hominis pra alio transcribere) i. e. ad *ASSERTIONUM* MEARUM *SPECIALIUM* censurae tuae submissarum *TERTIAM* responsum paras, Vir Doctissime, *Numeri* tribus nempe 431. 432. 433 Universalismi tui Effigiem completam efformandò, & per plurimas Quæstiones datasq; ad has Responiones tuas ab omni uti credis duritie, cujus à me insimulatur, vindicandò. In Compendio dicam, quid in Schemate, hoc tuo prolixiori quæstionumque multitudine perturgido adhuc jure desiderem, quove pacto Universalissimum tuum duritiei omnino, ejusque non simplicis, reum deprehendam. Reus duritiei est, tum *in Ingressu* seu Initio; tum *in Progressu* seu Medio; tum denique *in Egressu* seu Fine. *In Ingressu*, quando attentos studiosèque ponderantes Verbi Divini Auditores comminiscitur ante ullam collatam iis Divinam Gratiam propriè & *κρίως* sic dictam neque cum donis Creationis seu Naturæ confundendam (Vide præter,

Para-

Paragrâpho xmo allegata etiam numerum
 Tuum 431. paulo post initium & num.
 433. *Questione IV.*) Id quod à Semipela-
 gianismo ægrè absolvi potest, illo scilicet
 quò statuebant Semipelagiani: Auxilium
 quidem divinum ad omne Opus bonum
 requiri, at præcedere semper aliquod ho-
 minis imperfectum bene agendi studium,
 studiosam attentamque ponderationem
 Verbi Divini, illustrioris item revelatio-
 nis Divinæ, quàm quæ per Naturam fa-
 cta est, studiosam investigationem, *Conf.*
Gerh. Joh. Voss. Histor. Pelag. Lib. 3. Part.
2. Thes. XI. p. 352. Hinc rectè MAGNUS
 CALIXTUS locò à me *Critic. Concionat.*
pag. 103. allegatò difficile ait Sententiam
 hanc de Universali Gratia Communem
 ita proponere, ne quid Pelagianismo affi-
 ne habere videatur. *In Progressu*, quan-
 do Conversionem hominis citra Deter-
 minationem Divinam fieri arguit, soli
 interim Deo in sacris Literis transcriptam,
vide retro §. 7. Dictu durum hoc durò a-
 liò cumulat, quando hominem in Con-
 versione se merè quidem passivè habere
 admittit, interim liberam & ex Proæresi
 profectâ abstinentiâ à malitiosa Resistentiâ

eundem in Conversione exercere sustinet
dictō locō, nec non numerō 432, in med. ubi
contendit: Relinquendam esse viatoribus in
salutis negotio Indifferentiam ad utrumque
oppositorum, quā per viam aliquō modō
arduam contingat illis Gratia convertens,
justificans, adoptans, coronans; Adfuisse
indifferentiam hanc primitus in Protoplastis
& Angelis, adesse etiam nunc in Conver-
sis; adesse quoque in ipsis Convertendis
pag. 387. quod ipsum ingeminat repetit-
que in fine Numeri 433. Viatores oportet
in pietatis exercitiis indifferentes esse ad
utrumque oppositorum; beatos cœli cives
consummatissima sua sanctitas determinabit
intrinsecè ad bonum, ista determinatio bo-
num est Cœlestis patriæ, pag. 389. IN EGRES-
su tandem, quando gloriolam saltem,
quandam Conuersis præ Non-conuersis,
propter Non-resistentiam malitiosam, ad
quam isti semet præ Non-conuersis
determinant ipsi, propriam concedit, si-
milem ægrō compositē sese, dum medi-
camentū accipiendum est, gerenti præ æ-
gris immorigeris. Ita enim Clarissimus
Scultetus: Laus quidem aliqua debetur æ-
grō compositē se gerenti præ ægris immorigeris,
medica-

medicamenta Sanitatem operanti a declinan-
tibus; Ast Sola medicamenta Sanitatem ope-
rancia discernunt ægrum Sanatum ab ægro
pereunte, velut causa Sanitatis efficiens
Num. 431. in fine, non advertens disparita-
tem causæ: Nam, dum ægri morigeri actio
laudē quandam meretur in re temporali &
ad hanc vitam spectante Civilem sive Mun-
danam; actio Convertendi alicujus designa-
ta per liberam à malitiosa resistantia absti-
nentiam dicenda est mereri Spiritualem
cœlestemque laudem in re Spirituali ad
vitam æternam pertinente, quin ratione
ipsius vitæ æternæ initii 1. Joh. III. v. 2.
idque omnino contra Apostoli indignantē
quæstionem: *Quis te,* (in Spiritualibus
puta) *discrevit* 1. Cor. IV. v. 7. ejusdemque
Apostoli decisionem hanc: *Ex Gratia sal-
vati estis per Fidem* (in Conversione do-
nandam) *idque non ex vobis, Dei donum
est, non ex Operibus, ne quis glorietur* Eph.
II. v. 8. 9. Utinam hoc tandem discant
Lutherani, & improbi sui disfidii suarum-
que perversarum contentionum opta-
tum faciant finem; His verbis *Scultetia-
nis*, in Reformatos promiscuè omnes
dictis, annon jure multò potiori lice-

at mihi adversus Lutheranos uti (quæ tamē in istos ne utiquam dicta volo) ipsemet Vir Clarissime iudices, maximè, cū Reformati, plurimi saltem, Sententiam Lutheranam tolerandam statuunt; Lutherani vice versâ ut plurimum Sententiæ Reformatorum improbi disidii perverfarumq; contentionū notā inurere nulli vereantur.

§. XVIII

Ne verò Vir Optimus, ob duram non unô nomine Sententiam suam, à Reformatis nondum admiffam, hos adeò duriter imposterum tractare cum aliis pergat, Schema Universalismi nostri, per quæstiones nonnullas, Quæstionibus suis parallelas, efformare haud pigror, quò dehinc æstimare ipsi integrum fit, Sententiam nostram tantam excandescentiam suam, quantam prodidit, non promereri.

Querimus: Unde hoc, quòd hi, illi, isti resipiscunt præ innumeris aliis? *Resp.* contingit illis Gratia Operans five Convertens.

Quî illis hæc contingit, non autem aliis omnibus promiscuè? *Resp.* Quia ita beneplacitum est coram Patre cœlesti, qui habet potestatem faciendi de suo, quod ipse vult.

Pote-

Poterantne tamen omnes Gratiam istam Operantem & Convertentem consequi, æternumq; salvari? *Resp.* Poterant.

Quomodo? *Resp.* Si Gratiam per Verbi prædicationem impetratam tantam, ut à malitiosa Resistentia abstinere potuissent, non turpiter repudiassent.

Sed verò multi non audiunt unquam Verbum? *Resp.* Hi tamen per Gratiam Prævenientem, vi fœderis Gratiaè Universalem, h. e. per illuminationem à magno Mundi lumine, omni in mundum venienti indultam, sese principiis Naturalibus seu νόμοις ἐννομοις, quibus ista illuminatio procurante Deo jungitur, convenienter gerere se poterant, quòd ipsum si fecissent, habentibus datum fuisset plus & ad prædicationem Evangelii audiendã à Deo admissi fuissent, Auditoribus Evangelii sic pares redditi.

Quò pactò his redditi pares? *Resp.* Hòc pactò, quod non Viribus Naturæ, sed Viribus Gratiaè attendere potuissent ad Verbum illudq; studiosè ponderare, studiosè verò attendentes & ponderantes cum gaudio idem Viribus Gratiaè recipere.

Cujus Gratiaè Viribus? *Resp.* Gratiaè

Præparantis, Auditoribus verbi omnibus communis.

Ulteriùsne etiam omnibus progredi licuisset? *Resp.* Imò verò licuisset: Potuissent enim per rectum Præparantis Gratiæ usum impetrare Gratiàm Convertentem post Convertentem, Cooperantem, Confirmantem. Horsum faciunt verba Synodi Dordracenæ à Te citata Vir Doctissimè *in fine numeri 432ti, Articulò de hominis Conversione Secundò* haud tamen reperiunda: *Quò nos Officium nostrum facimus promptius: Hoc ipso Dei in nobis operantis beneficium solet esse illustrius, re-tissimèq; ejus opus procedit, cui soli omnis & mediorum & salutaris eorum fructus at-que efficacitæ debetur Gloria in Seculum, Amen.*

Num verò prorsus nemo Præparante Gratiã ita probè utitur, ut consequatur Convertentem, hancque consequentes reliquas? *Resp.* Nemo, quantum quidem novimus: Nam ita Apostolus de toto Genere humano vi novi Fœderis in Gratiàm recepto inque Judæos & Ethnicos distributo, quærit: *Quid igitur præcellimus? nullo modo: Nam ante criminari su-*

mus, & Judæos & Græcos esse sub peccato, sicuti scriptum est: Non est qui faciat bonum, non est usque ad unum. Rom. 3. à vers. 9. usque ad 30. inclusive.

At verò, nullo modo verosimile est, omnes omnino homines post concessam Potentiam credendi malitiosè resistere Spiritui Sancto, atque adeò quosdam tantùm eorum ex absoluto beneplacito electos esse ad fruitionem Gratiaè Determinantis seu Convertentis, hos ipsos determinari ad id, ut abstineant a malitiosa resistentia & consequenter convertantur: Quis enim persvadeat sibi, neminem planè esse mortaliùm, qui sequatur ductum Supernaturalis ad resipiscentiàm proclivitatìs à Deo concessæ, sicque à malitiosa Resistentia citra Determinationem Divinam vel tandem desistat? *Resp.* Ad hanc quæstionem Clarissimi Dn. Sculteti jam tum ex professo respondimus *suprà* §. 8. Sic dedimus delineatum breviter Universalismi Reformati Schema, quò probè expensò adduci citra omnem moram poterunt Lutherani, ut nullam de Conversionis negotio h. e. de Articulo Tuo Henotico primo ejusque Poris-

matibus litem Reformatis Universalistis amplius moveant, quin in ipsis etiam, minutissimis abstrusissimisque quæstionibus si non nobiscum pulchrè concordent, saltem non hostiliter amplius nobis adversentur.

§. XIX.

Absoluta nunc sunt de Universali & Particulari Dei Gratia Lutheranos inter, & Reformatos Universalistas disceptari solita, restant adhuc DULÆ ASSERTIONES meæ, ad Secundum à te, *Doctiss. Scultete*, constitutum Articulum Henoticum, de Perseverantia Sanctorum pertinentes, quas *numeris* denuò *tribus* expedire sustines. In *Priori* verbis propriis dixeram: Peccatores præfractos ex malitia & contra conscientiam lapsos relapsosque evidentibus validisque rationibus contundendos & expugnandos esse, extenuationi exaggerationem peccatorum opponendam ex præcepto pœnam denunciante, ex pœnarum animæ pariter ac corporis, temporalium ac æternarum descriptione certitudine & imminentiâ. In *Posteriori* verò verbis beati *Gaussenii*: Duas esse Religionis Christianæ partes, quarum

quarum altera eò spectaret, ut Fideles in Gratia Dei & misericordia placidè acquiescant; Altera verò eò pertineret, ut salutem nostram cum timore ac tremore operemur; quæ duo Apostolos arctè copulasset *Phil. II. vers. 12. Cum timore ac tremore vestram ipsorum salutem operemini: Nam Deus est qui dat Velle & Perficere secundum beneplacitum suum.* Illum demum summum Theologum dicendum esse, cui Deus loca citata intelligere & conciliare dedisset.

PRIORI ASSERTIONI MEÆ Perseverantiam Sanctorum ex ea oppugnaturus, ita opponis: *Quibus in Statu anaptoseos denuncianda imminencia æternæ pœnæ sub conditione possibilis impœnitentiæ, eorum reparatio non est absolutè certa, & illi possunt in peccatis persistere, æternùmque perire. Atqui relapsis in Statu Anaptoseos denuncianda imminencia æternæ pœnæ &c. Ergo.* Majorem ipsemet haud firmo omnino talo insistere subodoratus, exceptione hâc ex mente Reformatorum limitandam censes: *Quibus in Statu Anaptoseos denuncianda imminencia æternæ pœnæ sub Conditione possibilis impœnitentiæ, TUM*

RESPECTU DEI, *impænitentiam quorumvis relapsorum vi Divinæ Electionis non inhibitori*, Tum RESPECTU IPSORUM RELAPSORUM, *per se impænitentiæ possibilitati subjacentium, eorum reparatio non est absolutè certa illique possunt in peccatis persistere æternùmque perire.* Sed Limitationem hanc ludicram ridiculam merumque expelvi fulgur criminaris. Ergone, ludicra tibi ridicula & ex pelvi fulgur Denunciatio æternæ mortis nomine Dei à Nathane Propheta Davidi viro secundum cor Dei vitam plerumque instituenti eoque radicatâ fide prædito, facta, postquam adulteriô se & homicidiô contra Conscientiam commaculasset 2. Sam. XII. v. 7. etiamsi Davidis reparatio & pœnitentia tum Deo omniscio tum Nathani ex revelatione Dei absolutè certa esset *versf. 13*, nec David unquam, respectu Decreti permissionisque Divinæ, per hunc eundem Nathanem illi Filioque Salomoni factæ 2. Sam. VII. *versf. 14. 15. 16.* in peccatis persistere æternùmque perire posset? Hujusmodi Denunciationses æternæ pœnæ iis dictæ peccatoribus, qui respectu Dei ejusque Electionis in-

pecca-

peccatis persistere nequeunt, æternumque perire, sunt partim indicationes pœnarum per peccata sua promeritarum, partim incitationes ad tantò celeriorempariter ac severiorem pœnitentiam, eoque nomine non ludicræ ridiculæ & expelvi fulgura. Cæterum ad Minorem quoque Argumentationis Tuæ noveris, Lapsos relapsosque contra Conscientiam duorum generum esse, *vel* tales qui Plenò Voluntatis Consensu in peccata ruunt; *vel* alios qui passione aliquâ affectuque, reclamante Spiritu & carne prævalente, in similia peccata secundum quid saltem abripiuntur, verbò, Voluntatis Consensu quidem, at Incompleto, peccant. Posterius genus constituunt radicatâ Fide præditi, nunquam ex potentia Dei ab eo totaliter relapsuri, sed ad vitam æternam servandi; Ad prius verò genus quivis alii dictò modò relapsi pertinent. Hoc autem solum, non istud genus eorum lapsorum relapsorumque est, quos *Concionatoria nostræ Criticæ allegatâ pag. 74.* indigitamus non tantum evidentibus validisque rationibus contundendos & expugnandos, verum eorum extenuationi quo-

quoque peccatorum suorum opponendam istorum eorundem peccatorum exaggerationem ex præcepto pœnam denunciantem, ex pœnarum animæ pariter ac Corporis æternarum certitudine & imminentiâ. Patet hoc ex Descriptione lapsorum relapsorumque ibidem præmissa, quâ dicuntur præfracti, ex malitia & contra Conscientiam (absolute & citra restrictionem) Lapsi relapsique, prætereaque peccata sua dissimulantes, extenuantes, à se Culpam amoliri conati, modis innumeris tergiversati, & nulla non κρησφύγῃτα conquirentes. De his ergo explicatâ Minori tuâ, utpote de quibus solis assertio mea agit, Conclusio Syllogismi tui prioris nec me, nec Perseverantiam Sanctorum Reformatam ullatenus tangit. Pergis verò, Vir Clarissime, non quidem ampliùs directè contra Perseverantiam, interim contra Perseverantiæ Doctrinam & Prædicationem ita argumentari: *Quibus in Statu anaptoseos denuntianda est imminentiæ æternæ pœnæ, iis in statu pietatis non est inculcanda indeclinabilis relapsorum reparatio & salutis potius persuasio indubia.* Minorem subtices,

ces, quæ, si hæc sit: Atqui lapsis in peccata contra conscientiam Consensu Voluntatis Incompleto, Spiritu renitente & carne prævalente, denuncianda imminētia æternæ pœnæ est, jamjam negatam illam memineris & respectu solorum. Plenô Voluntatis Consensu lapsorum & relapsorum admiffam. Quanquam præterea Major ita rectè limitetur: Quibus in Statu anaptoſeos (*Relapsus* potius) denuncianda est imminētia æternæ pœnæ applicativè, iis in Statu pietatis non est inculcanda indeclinabilis relapsorum reparatio &c, puta itidem applicativè; interim quò minùs in Thesi iis denunciari possit quorundam relapsorū reparatio indeclinabilis, nihil prohibet; Aliàs non licitum fuerit *Clarissimo Sculteto* Electorum Lapforū Perseverantiam Finalem reparationemq; eorū eatenus indeclinabilē denunciare in Thesi suisq; prædicare, idq; eò, quod iisdem ex malitia Lapsis, totaliterq; Statu Salutis ejetis juxta Hypothefin *Clarissimi Sculteti*, imminētia æternæ pœnæ denuncianda fuerit. Ita verò limitatâ Majori, rursus neganda Minor, de Lapsis contra Conscientiam Consensu Voluntatis Incompleto, Spiritu

reni-

renitente & carne prævalente, subsumpta; utpote quibus in Statu Relapsûs imminentiâ pœnæ æternæ absolutè & simpliciter denunciandam esse nusquam à nobis dictum admissumq; est. Licet interim absurdi nihil habeat, Deum Electis suis Filiis in verbo suo, per Ministros suos, ex Paterna *σὸς* præservationem eorum, potentiâ suâ nisam, prænunciare, iisdem tamen in graviora prolapsis peccata imminentiâ æternæ pœnæ (cui pœnæ vel per ipsa sua graviora peccata filii ejus verâ imminet maximè in se ipsis spectati) eò animò denunciare, ut intelligant in quàm periculoso Statu versentur, seq; ex eodem, vi Seminis Divini in iis remanentis i. *Joh. III. v. 9.* per celerem pœnitentiam extricent; Tantòq; minùs quicquam absurdi id ipsum habet, si dicamus, Deum *ὁ ἰσχυρὸς ὁ θεὸς* cum suis sic agere. Nihil enim vel minimæ absurditatis alit, quod Tu Vir Celeberrime absurdissimum autumas 435. *circa finem*: Patrem quempiam, ex insigni erga probum filium amore, de quo ex vita diu benè acta certissimam fiduciam concepit, eum nunquam non frugi mansurum, vel, si alicu-

bi

bi offendat gravius, mox tamen ad frugem rediturum, absolutè certum reddere de hæreditate Paterna; eundem tamẽ post commissum Scelus quoddam, per exhæredationis denunciationem perterrefacere, quò tantò citiùs delicti eum pœniteat cumque Patre in Gratiam redire allaboret.

§. XX.

POSTERIOREM ex *Gaussenii* libello à me allegatam ASSERTIONEM hujusmodi credis, ut vel per ipsam istius allegationem Tibi videri debeam animadvertere, quàm ægrè posterius Comma Paulinum: *Deus est, qui dat velle & perficere secundum beneplacitum suum, cum priori: Salutem vestram ipsorum cum timore ac tremore operemini*, secundum Reformatas Hypotheses, concilietur; cujus Conciliationem, secundum has Hypotheses, omnium Hominum & Angelorum vires superare, quin planè impossibilem esse arguis. Ego verò non possum satis demirari, tùm ex nuda allegatione mea *Assertionis Gaussenianæ* Clarissimo Viro me videri potuisse tale quid animadvertere, cum potius exinde tale quid non animadvertere vi-

re videri debuissẽm, utpote non allegaturus, nec facillẽ præsumentus allegare, quod cum Hypothesibus Reformatis agrẽ, imò nullo modo conciliabile animadvertissẽm; tũm verò, duorum Commatum Paulinorum Conciliationem, secundum Hypotheses Reformatas, & Hominum, & Angelorum vires superare, imò verò nullò prorsus modò possibilem dici, quæ tamẽn adeo multis, iisque perquam obviis modis juxta Hypotheses Reformatas conciliantur. Quid enim? Si duorum Commatum Paulinorum alterutrum hunc Sensem esse dicam, *Vel*: Cum timore & tremore Salutem vestram operemini: neque enim quando salutem vestram quocunque modo operamini, nimum vobis placere aut opinari debetis, Vestram ipsorum hanc esse principaliter operationem, imo verò potius cogitare, Deum esse qui in vobis operatur non Possẽ duntaxat Velle & Perficere, sed ipsum quoque cum Velle tũm Perficere, idque secundum beneplacitum suum. *Vel*: Salutem vestram cum timore & tremore diligenter operemini, idque Gratitude in Deum ergò, quòd
ille

ille & postquam ille solus & Velle vobis dedit, ut nolueritis amplius Gratia Dei malitiosè resistere, & ipsam Actualem, Non-resistentiam, ut actu desieritis resistere, quin convertendò vos tum Voluntatem vestram emendavit, tum Opus Voluntatis vestrae, sicque hócipsò & Velle vobis dedit & Perficere. Quid quæso in Conciliatione alterutra vel analogiæ Fidei Scripturaeque Sacrae, vel Hypothesibus Reformatis adversum offendi poterit? Neque verò *B. Gaussenius* Conciliationem Commatum Paulinorum præcisè theoreticam ejusmodi adeò difficilem censuit idq; juxta Hypotheses Reformatas, ut, qui eam instituere ritè juxta illam posset, summi Theologi titulò dignus ab eo habendus sit; sed potiùs, uti istum optimum Conscientiæ Instituto-rem censendum dicit, qui absolute & non juxta certas Hypotheses suas, duas istas Sententias Apostolicas, specie oppositas, re consentientes, ad Ecclesiæ Statum & tempora, quibus vivit, applicare noverit; ita etiam illum summum Theologum, cui absolute & citra respectum ad Hypotheses alicujus Sectæ quascunque Deus

F intel-

intelligere easdem ritè ac conciliare de-
derit. Vid. *Gaussenius ipse pag. mihi 161.*

At instas I. *Quodsi Deus id dat cuius pio
per Determinantem Gratiã modò indeclina-
bili, ut perpetuò velit in Christum credere
ejusque præceptis obsequi, ut item id, quod
piè vult, actu præstet perpetim; summa
certè insania fuerit, quenquam piorum
metuere ullam Dei iram ac vindictam, ul-
lam jacturam Fidei viva, Spei, Charitatis.*
Resp. (1) Apostolica Commata non fol-
lis piis perseveraturis inter Philippenfes,
sed toti cœtui scripta sunt, in quo etiam ta-
les erant qui salutem suam non cum timo-
re & tremore operabantur, ob id admo-
nendi. (2) Nullus Reformatorum un-
quam dixit: Cuius pio Deum id dare per
Determinantem Gratiã modò indeclina-
bili, ut perpetuò velit in Christum cre-
dere ejusque præceptis obsequi, ut item
id, quod piè vult, actu præstet perpetim;
sic enim diceret: Deum pio cuius id da-
re per Determinantem Gratiã modò
indeclinabili, ut nunquam peccet vellabatur.
Illud solummodò docent Refor-
mati ex Scriptura Sacra, *Primò: Deum
per Determinantem Gratiã indeclina-
bili*

bili modò id dare Suis, ut actu conver-
tantur, vel actu Suos convertere; *Secun-*
dò: Conversis nonnullis, iis scil. qui mul-
tis Fidei, Spei & Charitatis actibus liberè
& sine Determinante Dei Gratia, non ta-
men absque Excitante, Conservante,
Cooperante, haud determinantibus, ra-
dicem in pietate egerunt, non item aliis
verè licèt conversis, id dare, ut per De-
terminantem Gratiam indeclinabili mo-
dò nec Totaliter, nec Finaliter, Fide,
& Gratiâ Dei excidant, utut interea, pro-
minori vel majori pietatis Studio suo li-
bero, vel crebrius vel rariùs, vel gravius
vel leviùs peccent, partialiterque variâ
Dei Gratiâ & favore excidant, cum nem-
pe post Conversionem à Deo solo per-
actam, & plus vel minus boni agere, &
plus vel minus mali omittere in ipsorum
arbitrio per Gratiam Dei Convertentem
emendato & per Gratiam Dei Excitan-
tem ac Cooperantem sustentando suble-
vandoque habeant repositum.

Inftas II. *Si verò Deus permittit quidem*
Conversos quàm multos relabi in peccata Ma-
litiæ atq; in Statum iræ, ast relapsis universis
vel tandem indeclinabili modò per Deter-

minantem Gratiam dat, ut velint denuo
 resipiscere, vanissimum profectò fuerit
 quemquam Conversum & Relapsum metue-
 re sibi à Gehenna. Resp. Instantia hæc
 quanta quanta partim *παρερμηνείαις* &
 falsis Suppositionibus, partim fallaciis
 Compositionis & Divisionis etiam Igno-
 rationis Elenchi laborat. (1) Deus non
 permittit ex mente Reformatorum eos-
 dem multos conversos, uti in peccata,
 malitiæ, ita eò ipsò in Statum iræ relabi:
 Enimverò juxta Reformatos multi Con-
 versi (scil. radicatam Fidem consecuti)
 in peccata equidem malitiæ nonnulla se-
 miplenò voluntatis consensu incidunt,
 qui tamen hòc ipsò in Statum iræ, i. e.
 Filiorum iræ, à Deo prorsus alienorum,
 neutiquam relabuntur, Spiritu S. quidem
 à se contristatò, sed non penitus extinctò,
 ad exemplum Davidis *Pf. LI. vers. 13.*
 Non eadem nec necessariò conjuncta sunt
 Reformatis, in peccatum unum aliudve
 semi-plenò Voluntatis consensu labi, &
 relabi in Statum iræ, i. e. eorum, qui ple-
 nò Voluntatis Consensu peccatis operam
 dant, sicque ex Diabolo sunt. i. *Joh. III. v.*
 8. (2) Deus non Universis conversis re-
 lapsis-

lapsisque indeclinabili modo per Determinantem Gratiam id dat ex Hypothesi Reformata, ut denuò velint resipiscere; quin ex Hypothesi Reformata multos Conversos non - radicatos hincque temporarios lapsui suo permittit, etiam quandoque eousque, ut semel illuminati si deficiant totaliter, uti possunt, ad pœnitentiam impossibiliter revertantur *Hebr.* 6; Alios Conversos scilicet radicatos quidem, at non cum debito timore & tremore salutem suam operatos, in varia peccata, etiam graviora relabi patitur, per quæ Sensus saltem Gratiæ divinæ veræque Fidei amittitur: Ut sic, respectu omnium Converterum relapsorum, non vanissimum sed planè necessarium sit, quò ipsò actu quidam absolute, alii verò secundum quid tantisper Gehennam metuant, donec per feriam Resipiscentiam ad Deum reversi deperditum Gratiæ Divinæ Sensem recuperent.

§. XXI.

Vides ergo, *Vir Doctissime*, Causam nullam esse, cur missa faciam hæctenus à me defensa; esse autem, cur in eandem vobiscum Sententiam descendere nullus

vel possim, vel debeam, easque inter hanc quoque, ut reliquas taceam, quò secundum vestram Sententiam Paulinæ assertiones, vel ab ipsis Laicis Doctrinæ vestræ peritis non aliter exponi deprehendantur quàm ut nostrum, hominum puta, partim adhuc in peccatis mortuorum, partim per Gratiam Præparantem nonnihil ex morte fuscitatorum Velle & Perficere, respectu salutis nostræ consequendæ, in locum τ& Velle & Perficere Dei succedere, ad minimum hoc ab illo tribus vicibus anteverti intelligatur, quàm luculentissime. PRIMÒ quidem, dum hominis τò Velle & Perficere studiosæ Lectionis, Auditionis & Meditationis Verbi Divini præponitur omni Gratia Divinæ, Naturæque & Creationis viribus defertur, ipseque adeò in peccatis mortuus homo fingitur non Velle tantum. Verbum Dei studiosè legere, audire, ponderare, sed & hoc ipsum actu præstare, atque perficere. SECUNDÒ, dum in usu Verbi legitimo interque utendum Gratia Præparante donat, homo, si incrementis Gratia istius obicem non ponat, sed à malitiosa Resistentia & velit abstinere, & actu

& actu ipsô abstineat, i. e. & velit converti, & ipsô actu semet convertat, tum demum etiam à Deo convertendus actuque ipsô converti perhibetur; Sin verò minùs homo ita velit abstinere abstineatque, nec Deus ejus Conversionem vel velle vel eandem perficere dicitur. Neque juvat hîc excepisse: Abstinentiam hominis à malitiosa Resistencia esse meram Causam sine qua non Conversionis Divinæ: Nam dicta hæc Causa sine qua non, in natura tamen sua seu essentia propria si spectetur, cum ex proæresi profecta intelligatur Abstinentia illa à malitiosa Resistencia, si non ipsum Perficere Conversionis, saltem Velle istius complectitur, quin eò ipsô intrinsecum etiam quoddam animi Perficere, ad Velle & Perficere Dei antecedaneum. TERTIO, dum homo conversus inque vitam Spiritualem revocatus, per Gratiam autem Dei Excitantem, actibus Fidei, Spei Charitatis, Patientiæque ejus efficaciter, at indeterminatè, Cooperantem, ad spiritualem quendam Fidei & Pietatis Habitum promotus, in isto Fidei & Pietatis Habitu non aliter conservari à Deo

hujusq; potentia dicitur, nec Deus ejusmodi hominis Conservationem aliter velle, quàm sub conditione τ velle ejusdem & perficere rursus antecedaneorum, i. e. sub conditione humanæ seu ab homine profectæ Conservationis. Frustra etiã hîc fuerit excipere: Ab homine hîc locô prærequiruntur taxat ejus Studium, Vota, Preces, Conatum: Nam hæc ipsa sunt, quibus si minus à Gratia Dei Determinante, ceu priori, profluere dicantur, homo se ipsum conservare intelligitur; Ut proinde vel Doctor Pontificius quidam magni nominis *Gwilhelmus Estius*, in posteriorem Paulinam Assertionem commentatus, quanquàm paulò acerbiùs exceptionem derideat: *Dicunt quidam, inquit, Deum in nobis operari Velle, si velimus; Sed stultè & ridiculè quippiam exigitur ut Conditio sui ipsius; Velut si dicas: Deus facit me vivere, si vivam. Dicunt quidam, Deum quantum in ipso est, operari, ut velimus & operemur; Sed & hoc Augustinus merito reprehendit. Non enim Operatio Gratiae divinae ab humane Voluntatis assensu dependet sed eum facit, ut sit per se efficax. Huc usque Estius.* Quicquid sit de verbis Estii,

Estii, ex dictis hactenus evidens satis fit, juxta Hypotheses Lutheranas, Assertiones Paulinas binas vix aliter explicandas esse, quàm ut Prior earum dicatur Adhortatio ad Medium posterioris, ceu Finis, per medium istud consequendi, hunc in modum: Cum timore ac tremore Salutem vestram operemini, quò sic Deus in vobis operetur Velle & Perficere. Dum vice versâ, juxta Hypotheses Reformatas Universalisticas, τὸ ἔργον Verborum Apostolicorum strictè inhæsuras, Prior Paulina Assertio dicatur Exhortatio ad Effectum Posterioris ceu Causæ, partim indeclinabili modò & per Determinationem, partim declinabili modò & per Indeterminationem operantis, hunc in modum: Cum timore & tremore Salutem operemini, quia Deus est ille, qui dat & Velle & Perficere, partim indeclinabiliter per Prævenientem, Converterentem & Conservantem Gratiam, in Initio, Medio & Fine salutis humanæ, ut in his Deus solus non tantum τὸ Ποσσε, velle & Possesse perficere nostrum, sed & ipsum actuale Velle ac Perficere dare, perhibeatur; partim declinabiliter, quâ

Præparantem Gratiam ante Conversionem & quâ Cooperantem Gratiam post Conversionem, ut non minùs homo quoque cum timore ac tremore salutem suam ipsemet operari admittatur, non frustra sic & ridiculè vel ab Apostolo ad hoc excitatus admonitusque vel imposterum in Concionibus Sacris juxta Usus Adhortatorium à verbi Divini Ministro quocunque excitandus & admonendus. Defines sic *Scultete optime* & vel eò nomine *plurimum mihi honorande pariter ac diligende*, quòd me tam blandè Veritatem ubique sectari jubes, ad vestras Hypotheses de Universali Gratia amplectendas invitare, quando sic experiris, Hypotheses Reformatas de Gratia Dei Universali esse multò tutiores & Scripturæ S. dictis, ex mente Spiritûs S. explicatis unas omnium longè aptissimas, quas uti primos nostros Doctores Confessiones item antiquiores nostras tenuisse rectè agnoscis, ab Ecclesia Reformata Marchica totò fere Seculò superiori edoctas propagatasque, à multis aliis Ecclesiis Reformatis exteris approbatas; ita Spes affulget, haud levis, Fratres Reformatos Particularis-

laristas earum veritati, quæ parcius hætenus luci publicæ exposita est, assurrecturos tandem, ad hoc ipsum faciendum non certè exagitatione & detorsione Hypothesium suarum, minùs impotentibus debacchationibus, imò ipsius delirii imputationibus, sed ratiociniis Scripturâ Sacrà (ex qua sola omnes suas Hypotheses sese collegisse, etsi, quantum nobis videtur quod ad earum nonnullas attinet, per errorem opinantur) suffultis, & Christianam moderationem, modestiam, Charitatem spirantibus permovendi; Quod faxit Deus O. Max. in Nominis sui Gloriam sempiternam, & Protestantico-Ecclesiasticæ Pacis exoptatissimũ certissimumque successum!

§. XXII.

Ad SECUNDUM tamen HENOTICORUM ARTICULORUM TUORUM admittendorum & confitendorum me prætereà sigillatim sollicitas *in medio numeri postrem. 447.* ut credam scil. *Posse conversos facere naufragium viva Fidei, Veniæ, Adoptionis ac Salutis; multis id accidere, metuendum illis esse iram & vindictam sic, ut morigeri filii à justis Parentis indignatione sibi metu.*

metuunt, in sancto isto metu ac tremore Salutis summam esse curam habendam, nec de fore illis Gratiâ Dei Conservantem, Reparantem, & Consummantem. Anteverti sollicitationem hanc tuam, mi Scultete, & Assertionem hucusque tuam jam multis abhinc annis non tantum admittendam, sed serio aliis etiam inculcandam duxi; idque adeo ex Thoruniensis Colloquii Statuto de Gratia num. 16, ubi, Falso, inquit Thorunienses Theologi, accusamur, quasi statuamus, semel justificatos Dei Gratiâ ejusque Certitudinem & ipsum Spiritum Sanctum non posse amittere, quamvis in peccatis pro lubitu voluerint: eum contra potius doceamus, ipsos etiam Renatos quoties in peccata contra conscientiam recidunt, in iisque aliquandiu perseverant, nec Fidem vivam, nec Dei Gratiâ Justificantem, nedum ejus Certitudinem, aut Spiritum Sanctum pro illo tempore retinere, sed novum iræ ac mortis æternæ Reatum incurrere, ac propterea, nisi speciali Dei Gratiâ excitante (quod in Electis fieri non dubitamus) ad resipiscen-
tiam iterum renoventur, re ipsâ etiam damnandos esse. Haftenus Thorunienses;

Uti-

Utinam verò & Tu vice versâ quibus
Conversis non accidit ut Fidei vivæ, Ve-
niæ, Adoptionis & Salutis naufragium,
faciant, non eorum hoc ipsum, quàm-
diu in his terris agunt naufragii pericu-
lo per se obnoxiiis viribus tribuas, aut De-
terminationi humanæ potius quàm Di-
vinæ transcriptum eas, plenissimus nos
inter consensus hîc protinus foret consti-
tutus. At verò, quoniam Perseveran-
tiam Conversorum quorumcunque nul-
lò à te discrimine distinguendorum actu-
alem à Conditione ritè ab his tractati
Verbi Divini, i. e. ab ipsorummet Deter-
minatione suspendis, agedum tribus ver-
bis genuinam de Perseverantia Sancto-
rum Reformatis receptam melioremque
Sententiam ut Te, vel ex ipsa Doctrinæ
hujus denominatione & titulo duntaxat
edoceam, permitte.

Primò, SANCTORUM Reformati Perse-
verantiam defensitant scil. κατ' ἐξοχήν
ita dictorum, qui in Sanctitate per Gra-
tiam Dei Excitantem Operantemque lon-
giores progressus fecerunt, & per Con-
svetudinem exercitatos nacti sunt sensus
uti ad discernendum inter bonum & ma-
lum

lum, ita ad istud eligendum sequendumque, hoc verò repudiandum & fugiendum, (phrasi Christi) qui Verbi Divini semen ita susceperunt, ut servârint servatum verò in corde ipsorum radicem. egerit, ut credant Fide radicâtâ fructusque ferant, *Matth. XIII. vers. 23. Luc. VIII. vers. 15;* non item Sanctorum quorumcunque etiam Temporariorum credentium, cum gaudio quidem Verbum recipientium, at radice Fidei ac Pietatis carentium, etiam quorumcunque Baptizatorum & per lavacrum regenerationis mundatorum *I. Cor. VI. II.* qui sæpe numero post receptum lavacrum cum suis ad volutabrum cœni revertuntur, postquam jam tum pollutiones mundi per agnitionem Domini & Salvatoris Nostri Jesu Christi effugissent. *2. Pet. II. vers. 20. 22.* *Secundo*, Dictorum verò Sanctorum Perseverantiam propugnant, non itidē quamvis, sed SOLAM EAM QUÆ IMMUNIS EST à TOTALI RELAPSU, ab omnimoda Dei desertione, ab amissione totius radicis Habitûsque Fidei & Pii animi, Relapsum partialem quemcunque, graviolem quoque & diuturniorem non minus

minus quàm leviolem & breviolem, defectumque à Fidei pietatisque non Sensu tantùm Actuque reflexo, sed & ipsis Fidei pietatisque Actibus directis utrâque manu largientes, uti paulò antè allegatum Statutum Thoruniense fidem facit amplissimam. *Postremò*, descriptorum Sanctorum Perseverantiam MERE PASSIVAM arbitrantur, ut in semet ipsis consideratos hos etiam Sanctos vel Gratiâ Dei Habituali Fideque radicâtâ ipsâ & & totaliter & finaliter excidere æternumque perire posse nulli dubitent, solâque adeo Virtute Dei à relapsu totali finalique præserventur. Doctrinam hanc suam, Reformati supestruunt Scripturæ Sacræ promissionibus exstantissimis *Jer. XXXII. vers. 40. Hos. II. v. 18. 19. Esa. LIV. v. 10. Job. XV. v. 16. Job. X. v. 22. 28. 29. 1. Job. III. v. 9.* aliisque; Quæ non eludi possunt *exceptione*: Promissiones Veteris Testamenti non singulis sed toti Ecclesiæ factas esse; Minus *exceptione alterâ*: Utriusque cum V. tum N. Testamenti promissiones cum conditione capiendas esse, ab hominibus ante implenda; Quandoquidem & Ecclesiæ nulla convenire possit

lit

fit Perseverantia, quàm in membris ejus danda, saltem quibusdam, quando non in omnibus; & Promissiones tam Ecclesiæ quàm Singulis quibusdam absolutè & citra conditionem legantur factæ, per conditionem autem temerè adjectam & subaudiendam evadant ludicræ & tautologica, nec à tautologia hac antè liberari ullâ queant ratione, quamcunque tantem conditionem ab homine præstandam subaudias, donec ad Perseverantiam à Deo ejusque potentia determinandam, recurras: Id quod prolixius evictum in *Tractatu meo de Gratia Dei salutiferæ Universalis & Particularis Conciliatione.*

§. XXIII.

Adhuc TRES residuas mihi commendas ASSERTIONES TUAS HENOTICAS, unâ cum Porismatibus earû, quibus assurgere debeam, nempe *de Communicatione Idiomatum Divinorum. Humanæ Christi Naturæ facta; de Omnipræsentia Carnis Christi; de Orali etiam Corporis Christi in S. Cœna Manducatione*, cum nullam mihi justam eas respuendi causam suppetere putes. Etsi verò, *Clarissime Scultete*, satis firmiter credam, te latere neutiquam posse

posse iustissimas causas meas, imo verò cogentes, ob quas tribus istis Assertionibus, rectius ad duas revocandis, (cum priores duæ præter rem moremque vestrum discerpantur & posterior prioris vel particula, vel porisma, vel utrumque sit) calculum meum cum Reformatis nostris adjicere nequeam; tamen, ut minus imposterum de his causis harumque pondere ullus dubites, quin imò persuasus sis, Reformatis mirum accidere, qui Henoticis se inter & vos Assertionibus istas annumeres, de quarum altera inter Lutheranos ipsos nondum conventum est, nec fortè convenietur unquam; altera verò, quæ rei substantiam, Lutheranos inter & Reformatos jam diu coaluisse videri debet, ut quod superest controversiæ memorare vix opus sit, verbum quoq; unum & alterum de his tandem, aptioris Colophonis Epistolæ huic Irenicæ imponendæ gratiâ subnectere placet.

Quod ergo ad *Primam Assertionem* tuam DE COMMUNICATIONE IDIOMATUM DUARUM IN CHRISTO NATURARUM ABSTRACTA (de qua sola litigatur,) itemque ad Assertionis hujus appendicem de *Omnipresentia Carnis Christi* attinget, noveris planè quam ista vobismet ipsis intricata atque perplexa accidat, quamque incertò adhuc dum & multum dubiò innitatur fundamentò: Dum *alii* Vestrum Communicationem dictam ad universa omnino Idiomatica Utriusque Naturæ à se extensam,

G

ex

ex unica Unione istarum Naturarum derivant, hancque solam istius radicem veram, agnoscunt esse; *Alii* Communicationem ad Sex potissimum, à Sola Divina Natura Humana impertita Idiomata restrictam, saltè quoad $\chi\rho\eta\sigma\iota\upsilon$ & Usurpationem, Exaltationis Christi Statui acceptam referunt; Prioribus quidem minoribus sic difficultatibus, at majoribus incongruitatibus; vice versâ, incongruitatibus minoribus at majoribus difficultatibus Posterioribus obnoxiiis. *Priores* enim quorum Antesignani Würtenbergici Theologi jure suo haberi possunt, cum hi potissimum, Ducibus *Lucâ Ostandro & Theodoro Thummio* Tübingensibus, contra Giessenses *Menzerum & Feüerbornium* olim disputantibus vel hodieq; Unionè duarû in Christo Naturarum unicum & adæquatum Communicationis Idiomatum fontem constituent hõc ipsò Distinctionum perquam affectarum & in solius falsæ suæ Hypotheseos gratiã confictarum, aut perperam saltè confictæ à se Doctrinæ applicatarum (quales sunt inter *Statum Christi Exinanitionis & Exaltationis*; inter *Idiomata ejus ἐνεργητικὰ & ἀνεργητικὰ*, inter $\kappa\tau\eta\sigma\iota\upsilon$ eorum & $\chi\rho\eta\sigma\iota\upsilon$; inter *Actum Personalem & Naturalem*; inter *ἀμέσως & ἐμμέσως*, *πρώτως & δευτέρως*; per *Essentiam & per Unionem competentia* inter *Principium & Subjectum Idiomatum* aliæque plures, partim Numerum & Qualitatem Idiomatum communicatorum, partim Tempus & Modum Communicationis factæ indigittantes)

tantes) onere sese quidem levant propemodum totos, Communicationem omnium Idiomatum utriusque Naturæ reciprocam à primo Unionis harum momento quæ *χρησι* non minus quàm *κτῆσι* statuentes; His interim gravissimis incongruentiis pressi manent quib9 Divinam Christi Naturā isto pacto omnibus Naturæ Humanæ infirmitatibus subjacere; Humanam è contrario omnibus infinitis Divinisque perfectionibus donatam fateri coguntur actuque fatentur Divinam Christi Naturam natam, passam, mortuam esse, *Vide præter vetustiores Job. Adam. Osiandrum in Collegio Theologico Quæst. 16. pag. mihi 105. & Quæst. 19. pag. 115.* qui idem Autor proinde in *Systemate suo Theologico Exercit. 60.* Communicationem hujusmodi incongruam ineptamque duabus Thesibus plenè edisserit, docendò: *Thesi 8. Per Realem ἰδιότησι Filium Dei Humanam Naturam intra sua ὑποστάσεως Unitatem intimè arctissimè & profundissimè assumendò, sibi (i. e. Divinæ suæ Personæ & Naturæ) omnia humane Naturæ Idiomata, Actiones, Passiones, Infirmitates, & imbecillitates realiter appropriasse; Et THESI 13. Eundem Filium Dei per Realem μετάδοσι Carni suæ, in Unitatem Personæ assumptæ, semet ipsum & omnem Divine Celsitudinis immensam Gloriam & Majestatem communicasse, ut quæ λόγος habet per Naturam, assumptæ Caro habeat per assumptionem Unionis & Communicationis Personalis Gratiā, pag. mihi p. 336. & 317.*

Posteriores, etsi absurditates Württembergicorum & Tübingensium devitent, contra quas jam olim Saxonici, Dresdenses, Lipsiensis, & Wittenbergenses Theologi, in subsidium Giesensibus ab ipso Serenissimo Electore Saxonico dati, *Decisione suâ Solidâ, hujusq. Decisionis Apologiam seu Assertionem* acriter disputarunt; Distinctionum tamen plaustris, Contradictiones implicitas tantum non innumeras accumulantium penitus succumbunt, proprietates rerum quæ cum ipsis rebus suis realiter adæquatè indentificantur, communicabiles supponendo, hõcque pacto Homine Deum, Terram Cælõ commiscendo, dum attributa essentialia Divina & Humana diversis his Essentialiis suis per Cautelam aliorum aliorumq; respectuum, Contradictoriis alioquin accidentalibus in gratiam reducendis aptam namque, conciliare conantur, contra quam Conciliationem nos ita in Metaphysicis jure, utpote ex clarissima ratione determinandum duximus: *Cautela de requisitis Contradictionis, Oppositionem & Contradictionem tantum in Accidentalibus Modis & Partibus tollit, non verò in rerum Essentiis & Essentialibus Attributis tam Consecutivis tam Constitutivis: Hac enim ut in se sunt immutabilia & eterna, ita sibi semel opposita, quoad se conciliari minus apta, e. g. Humana Christi Natura est Omniprasens, & non est Omniprasens; Huic Contradictioni nulla Oppositionis requisita, quomodocung, applicentur, medicabuntur,*
quia

quia non instituuntur secundum Partes, Modum
vel Accidens, sed secundum Attributa Essentialia,
Metaph. Contract. p. 52. & 53.

§. XXIV.

Res patet adhuc clariùs in modò memo-
rato UNICO OMNIPRÆSENTIÆ CARNI CHRISTI
COMMUNICATÆ exemplo, paulò latius repe-
tendo, utpote Assertionem tuam Clarissime
Sculdete quartam Henoticam constituyente.
Omnipræsentia Carni Christi Autorum me-
moratorum posteriorum *alii Adualem*, ob Uni-
onem cum Divina Natura *κατὰ κτήσιν* à pri-
mo Incarnationis momento, *κατὰ χρήσιν* à
tempore Exaltationis demum, in Descensu
ad infernum figendæ, tribuunt; *alii* ex Omni-
potentia, Humanæ Naturæ communicata, O-
mnipræsentiam Carnis Christi deducturi, *Po-
tentialem* duntaxat eandem admittunt, Actuali,
ceu novo à Fabro Stapulensi excogitato Ubi-
quitatis Dogmate, explosâ rejectâq;. Neutri
verò Contradictionibus se explicant: *Non isti;*
quia Contradictionem alit: Esse Omnipræsen-
tem, puta divinâ & infinitâ Omnipræsentia,
at non *κατὰ χρήσιν*; cùm Omnipræsentia Actû
Secundum, etiam quâ præsentiam nudam,
magis, quâ Omnipræsentiam eamqve divinam
inferat; Item: Contrad. implicat: Esse Omnipræ-
sentem *κατὰ κτήσιν* & non simul *κατὰ χρήσιν*;
cùm *κτῆσις* & *χρήσις* in Omnipræsentia vix con-
ceptu, nedum re aut factò à se invicem separari
possint. *Non hi:* Nam præterquam quòd Di-
stinctio

distinctio inter Potentialem & Actualem Omnipræsentiam à distinctione inter κτήσω & χηΐσω ejusdem parùm differt, indeqve iisdem penè cùm hac Contradictionibus subjacet, etiam novâ Contradictione augetur: Quandoquidem Attributa Divina omnia & singula, cum Essentia Divina realiter adæquatè Identificata, non minùs atque hæc ipsa, actualia, ita sint, ut tantùm Potentialia esse haud possint, eoque ipsò Potentialia desinerent esse, quando Actualia esse negarentur: In æternis enim Esse & Possè idem sunt, τὸ ἐνδέχεται ἀπὸ τῆ εἶναι ἔδειξεν διαφέρει ἐν αἰδίῳ, rectè inquit Aristoteles 3. *Phys. cap. 4.* Vide argumentum hoc fufius deductum in *Metaphysica contracta supra citata pag. III.* Tàm perplexo itaq; & Contradictionum satis sæcundo Dogmati ut assurgam haud seriò à me, *Vir Chrifissime*, postulaveris, quin me potiùs gaudere porrò patieris: Doctrinâ de Communicatione Idiomatum omnibus Reformatis, Particularistis perinde ac Universalistis frequentatâ, perquam perspicuâ, Scripturæ S. domesticâ & per omnia sibi probè constante, quâ Uni Mediatoris nostri Jesu Christi Personæ Divina cuncta Humanaqve, Finita Infinitaq; Essentialia, secundum aliam aliamq; Naturam, i. e. vel κατὰ σάρκα vel κατὰ πνεῦμα (Scripturâ S. ipsâ sic præeunte & distingvente *Rom. I. v. 3. 4. cap. IX. v. 5. 1. Pet. III. v. 18. cap. IV. v. 1.*) credimus communia; Omnipræsentiam quoq; & Ubiquitatem in specie (disting-

(distingvantur hæc inter se vel Re vel Conceptu, sive convenient) non per Distinctionem Cerebri humani & extra Scripturæ Sacræ pomæria quæsitâ, quin novæ Contradictionis, inter Corpus humanum Visibile & Invisibile feracem tenacemque Carni Christi in Abstracto, sed verò ipsi Christo secundum Divinitatem seu Divinam Majestatem transcribimus. Perpenderis præterea Dogma hoc Vestrum paucissimorum Christianorum applausum vel hodieq; etiam inter Vosmet meruisse, utpote de quo rectissimè Veteranus Theologus *D. Fridericus Ulricus Calixtus in Nupera ad Pacem Ecclesiasticam Via sua: Nec Protestantium*, inquit, *Ecclesia Dogmatibus destituuntur harum singulis propriis: Sic Evangelici, qui à necessaria Reformationis Autore Lutherani nominari consuevere, neq; tamen hi universi, sed horum saltem aliqui, novum Ubiquitatis dogma tuentur, quod tamen ipsa Novitas, simul ac omnes reliqui & Orientis & Occidentis Incolæ erroris damnant, Præf. dicti Tractatus Thesi 24. pag. 33.* Ad minimum Dogma hoc Vestrum non ampliùs inter Assertiones Henoticas & Fundamentales numeraveris, cujus rei Vestratium quempiam graviter admonet jamjam laudatus Theologus Celeberrimus, post hæc magni Parentis sui verba ex *Consultatione istius Numero 48. adducta: Speramus illos, quibus adhuc Ubiquitas arridet, prudentiores & moderatiores esse, quam ut eam pro Articulo ad Salutem Necessario venditent, vel Gehenna, quotquot dissentiunt, ad-*

Judicent, ita pergens: *Quàm verò pium Virum frustrata esset Spes ista, si omnes quibus adhuc Ubiquitas arridet, nec prudentiores nec moderatiores essent, quàm iste adversus Pictetum insurgens est Lutheranus. Etenim, si Ubiquitistica Veritas talis est Veritas, cui oppositus error fundamenta Salutis labefactat, hæreticum Errorem atque huic oppositam Veritatem Articulum Fidei ad Salutem necessarium esse oportet, atque consequenter Gehenna, quotquot dissenserint, adjudicandi fuerint. Sed hoc Deus nobis &c. &c. Tractat. supra citat. pag. 259. & seqq.*

§. XXV.

Hic idem Pacis Ecclesiasticæ amantissimus Theologus de quinta tua postremaq; Assertionem Henotica, SACRAM SANCTISSIMI NOSTRI SALVATORIS COENAM concernente Judicium, ferens, vel ex ipso etiam Hülsemanno, cate-roquin Viro, Calvinismo prorsus irreconciliabili, offendit, Reformatam de Sacra Cæna, Sententiam fundamentalem errorem haud inducere pag. 256. Verba Doctoris Hülsemanni ex Num. 17. Disputationis ejus de Dogmatibus ad Salutem Necessariis allegata hæc sunt: *Quod Reformati in Doctrina de Cæna Domini errant, dubium nullum est; An exitialiter errant, maximum. Sanè Veritatem Verbis Christi qui detrahit, sibi ipsi Salutem detrahit, quia in uno non minus quàm alio Dogmate falsum dicere potuerit; an verò is Salute excidat, qui ignoranter detrahit, imò quod non detrahit planè persuasus est, affirmare non ausim; Ista Hülsemannus. Quod si verò*

verò illi, subicit Dominus Calixtus, qui verbis Domini Veritatem detrahunt, errant quidem, non tamen exitialiter errant, si sic ignorantè errantes Salute non excidunt, detracta Verbis Domini Veritas non potest Veritas illa talis esse Veritas, in quam impingens error fundamentum Salutis evertat, qui Veritatis cor petat, ac veluti ferrò vitalia hauriat d. l. p. 257. Et quoniam Vir idem Spectatissimus in Præfatione suâ laudatissimâ, ad Schismatis inter Protestantes sublationem accelerandam requirendos & sollicitandos arbitratu Reformatos, quò illi de præcipuo hoc inter Protestantes controverso Capite animi sui Sententiam candidè & sincerè manifestare velint, & quidem tantò id velint facere dilucidius, quia iste Dissensus Protestantium, fundi extrema sit Calamitas, per quam unam & solam infelix Schisma, flagrante bello Sacramentario, in horum irruperit Ecclesiam; Ego vicissim requirendū sollicitandumq; mihi sumo tum ipsum Virum Venerandum, tum Te, *Clarissime Scultete*, qui me de pluribus sollicitasti assensumq; impetrasti, quò Reformatorum animi Sententiam sinceram ac dilucidam hac in causa eam arbitremini esse, quam ex B. Calvini *Inst. Lib. IV. cap. 17. §. 9.* prior Vestrū adduxit l. c. his verbis: *Quicquid ad exprimendam veram Substantialmq; Corporis ac Sangvinis Domini Communicationem, qua Sacris Cene Symbolis Fidelibus exhibetur, facere potest, libenter recipio: Atq; ita, ut non cum ima-*

G 5

ginatio-

ginatione duntaxat aut mentis intelligentiâ percipere, sed ut re ipsâ frui in alimentum vite eterna intelligantur, *Præf. cit. pag. 12.* Duriorem a. in Consensu cū Tigurinis præcipitanter (ut D. Calixto dicitur) protrusam Calvinii (vulgò Beza) vocem hanc: *Quod Corpus Sanguisq; Servatoris Nostri à nobis tunc, quando Sacra administratur Eucharistia, tantò locorum intervallò distet, quantò Cælum à Terra,* ita cum proximè recitatis ejusdem Calvinii verbis concilietis, ut ibi de Crucifixo, hic de Glorioso Corpore Christi locutus perhibeatur. Gloriosum seu Glorificatum Christi Corpus ex Sententia Calvinii & Reformatorū in Cælis est, ibidem sedens ad dextram Patris, inde rediturum ad judicandum vivos & mortuos; at Crucifixum Corpus Christi in Eucharistia præsentissimum est. Sincera enim hæc & dilucida Reformatorum (quod nomine eorum omnium spondere audeo) de Cœna Domini Sententia est: Omnes Credentes, qui accipiunt & manducant benedictum Panem accipere & manducare Corpus Christi Crucifixū; Consecrati Vini eadem ratio fit; Modum autem, quò id fiat, ut Corpus Christi crucifixum & Sanguis ejus effusus in Cœna Sacra Credentibus realiter præsentia sint & ab his re verâ accipiantur, edantur bibanturq;, nos ignorare, esseque modum illum Hyperphysicum. Sic enim habet proximè Administrationem Ususque Sacræ Cœnæ præcedens Liturgica Reformatorum Admonitio omnibus Communicantibus

cantibus dicta: *Quò itaq; verò Cœlesti Pane, Christò, vescamur, cordibus nostris Pani Vinoque externis laudè adhaerescamus, sed Corda fidemq; nostram fundemus super verbis promissionis, neq; dubitemus, tam verè nos per operationem Spiritus S., Corpore & Sangvine Domini, quàm animas nostras, cibari ac potari, quàm verè benedictum Panem Potumq; in memoriam Christi accipimus.* Utinam intra hos terminos stent Lutherani, veram & realem, Præsentiã Corporis Christi in S. Eucharistia, ut & ejusdem Manducationem realem nobiscum credant publicèque profiteantur, nec ad Modum Præsentiæ & Manducationis definiendum procedant, Præsentiã Localem, Manducationem Oralem, quæ tamen non sit Gutturalis, defendendò, salvâ res foret, & jactum fuerit non tantùm tolerantia mutua introducenda sed & toti Schismati tollendo fundamentum sat solidum. Quid quæso opus fuerit de impœnitentium & incredulorum, Manducatione Orali præterea disceptare, cum ex Scriptura notum sit, in Judam, accepto ab eò Pane, non Christum sed Sathanam ingressum esse, indeque Sanctus Augustinus scitè scribat: Judam Panem Domini, non Panem, Dominum manducasse? Quid item opus fuerit Oralem Manducationem tantò oris calamorumque strepitu ingeminasse, cum in Scriptura de ea nec vola nec vestigium inveniatur, Oralis etiam Manducatio, quia Naturalis, Hyperphysicam & Supernaturalem ever-

suna

sum eat. Neque Consensum Protestantium, in hac Materia remorari vel potest vel debet Diffensus de horum Christi verborum: *Hoc est Corpus Meum*, expositione, quando Reformati ista Figurata esse contendunt, ad modum reliquarum Propositionum Sacramentalium, in omni omnino Sacramentorum etiam Sacræ Cœnæ institutione, Parte nempe secundâ: *Hoc Poculum est N. T. in Sangvine meo*, occurrentium; Lutherani verò Figuram hîc omnem deprecantur, actu interim ipsò à se retentam, sive verba dicta: *Hoc est Corpus meum*, per hæc: *In, Cum & Sub hoc est Corpus meum*; sive per hæc: *Hoc Complexum ex Pane & Corpore est Corpus meum*, explicentur. Sufficit ad utriusq; Partis Consensum, ut realis cum Præsentia tum Manducatio Corporis Christi, ratione Credentium accipientium & manducantium ex aliis Scripturæ locis (qualia sunt: *Job. VI. & 1. Cor. XI.*) sincerè utrinque in Sacra Cœna statuantur serventurque; Quod ad Oralem autem Manducationem Corporis Christi attinet, tenuisse sufficit illud Augustini *ex Libri tertii de Doctrina Christiana cap. XVI. hujus rubricæ*: Ubi Figura subfit, ubi non: *Si inquit August. Præceptiva locutio aut flagitium aut facinus vetans est, aut utilitatem aut beneficentiam jubens, non est figurata; si autem flagitium aut facinus videtur jubere, aut utilitatem aut beneficentiam vetare, figurata est. Nisi manducaveritis, inquit Christus, Carnem*
Filii

Filii Hominis & Sanguinem biberitis, non habebitis vitam in vobis. Facinus vel flagitium videtur jubere, FIGURA EST ERGO, PRÆCIPUENS Personi Domini esse communicandum, & suaviter atque utiliter recondendum in Memoria, quòd pro nobis Caro ejus crucifixa & vulnerata est.

Sunt hæc, Reverende admodum atq; Doctissime Scultete, quæ ad Observationes Tuas in Criticam meam Concionatoriam Jrenicas, Pæcis Ecclesie pro modulo etiam meo promovende gratiâ, annotare habui, non equidem eo animo, ut Te in Sententias meas pertraham; Verissimè enim à Te in Tractatu Tuo Num 417. scriptum est: Hoc ex sententia hominum est pulcherrimum, citra prævium justum examen id credere, profiteri ac tueri masculè, quod Majores amplexi sunt, quod à puero didicisti, quod inde à primis Sacri muneris annis inculcasti, quod reliqui ejus cætus Cives, in quo procreatus & educatus es suò probant calculò pag. 369; Sed potiùs, ut ad micriorem erga Reformatos mentem Te inducam ac incitem, ex qua deinceps idem videm erga quosung; Tecum non per omnia facientes Scriptores, blandum, lenè, Charitatisq; Christiana plenum scribendi genus procedat, quod etiam Tibi, Amicissime Scultete, optimò, uti apparet animò commendat recò nominatus Abbas, exemplò cum Oecolampadio olim disputantium Theologorum, à Patre Suo, Theologo præstantissimo, in Consultationis de Reformatorum Tolerantiâ

numero 54. *verbis hisce annotatum*: Utinam parilitate tractata semper fuisset de Cœna Sacra Controversia. Non procul in initio Libelli in hunc modum loquuntur: Optime Oecolampadi, planè nobis persuasum est, te facillè, pro agnata tibi modestia, imò pro Christiano candore passurum, ut tantisper de Pane & Vino Cœnæ Dominicæ (*addit Dominus Calixtus Filius: In istorum locum surrogare placeat de Universalitate tum Gratia tum Meriti Christi*) à tua opinione dissentiamus, dum Dominus & Tibi & Nobis τὸ αὐτὸ Φρονηῶν dederit. Si eâ mente vel hodie essemus, tranquillitati Ecclesiæ & Concordiæ Christianorū multum consuleretur, Tractat. Doctoris Calixti Junioris de Via ad Pacem Ecclesiasticam pag. 253. *Posthac* pag. 254. *Celeberrimum Dominum Pictetum, Theologum Genevensem, eò nomine jure meritoq; collaudaturus, ita pergit*: Confer ista, si placet Amice Lector, cum honoris Præfationibus, quibus Scultetum affecit Pictetus, & talium Encomiorum inventurus es plus satis: Talia verò præconia, quamvis rem non conficiant, non tamen sic, sicut aculeata dicteria, irritant. *Hactenus Calixt9. Christianum hoc monitum tantò promptior admittes Scultete Honorande, si minus in animum induxeris, omnem eum illicò Christiana quevis dissipare, qui non vel Tecum, vel cum Lutheranis quibusdam aliis, colligit; Sed potius ad Te aequè atque ad quemcunque alium pertinere putaveris verba laudatissimi Abbatis. Cæterum errare usque*

usque adeò est humanum, ut hominem ex-
ueret atque ultra naturæ potentiam anniti
conaretur, qui extra errandi discrimen se po-
situm jactitaverit, l. c. pag. 254. in fine. *ITA*
Pacem pariter atque Veritatem sectaberis, quin
utramque (quod Theologum verè Christianum de-
cet) citra alterutrius detrimentum sustinebis.
Omnibus Dei amantibus omni studio annitendum,
inquit Modestissimus Pictetus, ut dissidia Re-
ligionis componant, & Pacem Ecclesia Christiane
procurent citra tamen Veritatis detrimentum.
Quemadmodum enim Pax non ambienda, quâ vera
deseratur Fides, cum nihil Veritate nobis prius &
antiquius esse debeat; Ita nec ratio Veritatis ita
habenda, ut cura Pacis prorsus abjiciatur. Hinc
quando citra Veritatis dispendium Pax inter Fra-
tres iniri potest, nihil ad eam conciliandam ne-
cessarium à Viris bonis pratermitti debet, cum scil.
Discordia non orta est ob errorem, qui fundamen-
ta Salutis labefactet, qui Veritatis Cor petat, ac
veluti ferrò vitalia hauriat. ITA non Ritus dun-
taxat diversos in diversis Cœtibus, salvâ pace,
admittendos censebis Clarissime Scultete, sed
& diversas Doctrinas, si Fundamentum Fidei non
subruant, tolerandas, observatâ probe Fundamen-
talium Dogmatum à minùs fundamentalibus dis-
cretionè, à me proluxissimè exposita Dissertat.
de Pace Eccles. Cap. 7. 8. 9. 10. ITA denique
ages ipse, quod mihi à Te commendatum accipio
quàm lubentissimè, ut Protestantium animos
secum invicem conjungas secundum Dei
Ver.

Verbum, re & exemplo, Scriptis factisq; multum
 sic profuturus, Pacem, à Pacis Principe Discipulis
 suis impertitam non minus atque inunctam,
 in multorum Cordibus, adspirante uberrimè Bene-
 dictione Divinâ, accensurus, & ceu verus egypto-
 polis amplissimum Pacis premium à Deo Pacis
 Optimo Maximo indubitato olim consecuturus,
 quod ipsum cum omnigena, etiam in hac vita,
 Tibi à Deo clementissimè continuanda Corporis
 pariter atque Animi Prosperitate toto Tibi pectore
 apprecor, ad omnia Christianitatis humanitatisq;
 Officia prestanda nunquam non paratissimus

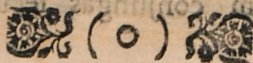
Dabam Francofurti
 ad Viadrum, Mense
 Augusto A. 1701.

S. Strimesius D.

Beati pacifici, quia hi Filii Dei
 vocabuntur.

CORRIGENDA:

- Pag. 22. lin. 2. Hæterodoxia lege Heterodoxia.
 27. lin. 15. Observato lege Observatore.
 29. lin. 15. habens lege habentem.
 63. lin. 8. propabulo lege propatulo.
 64. lin. 4. Repugnantia lege Non-Repug-
 nantia.
 69. lin. 14. xoiuicis lege xomais.

—
s,
m
s,
—
—
t,
e—
l—
—
—
—
—
li
—
n.
—
—
ie
n,
—
—
s
—
—
m
e.

a—
n,
—
—
li—
ns
—
mb

ULB Halle

003 486 923

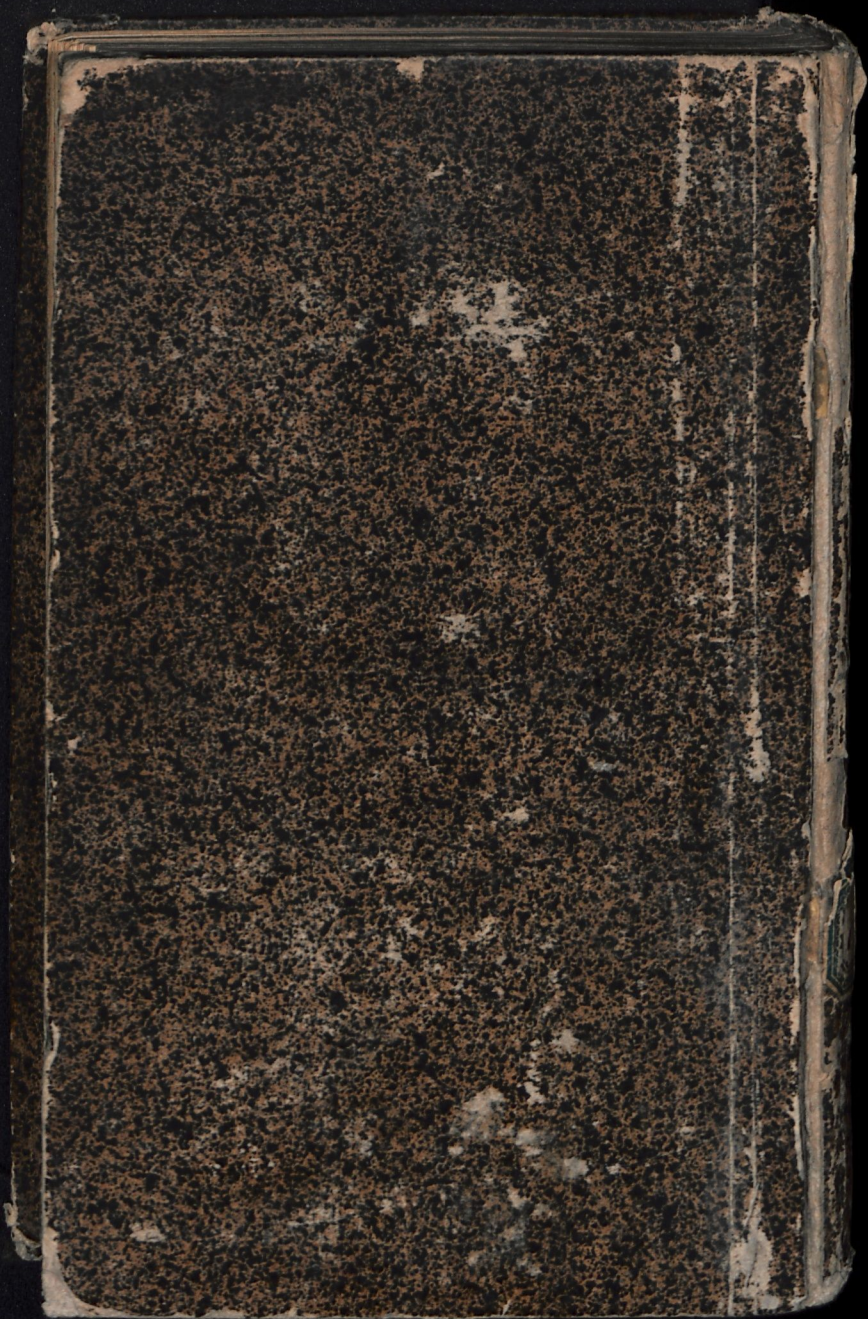

3

sb.

Handwritten blue ink markings, possibly a stylized 'A' or 'B'.

Farbkarte #13

B.I.G.

Inches

Centimetres

Blue

Cyan

Green

Yellow

Red

Magenta

White

3/Color

Black

7
SAMUELIS STRIMESII,
Theol. Doctor. & Profes. Ordin. in Ecclesia
& Univerf. Francofurtensii,
EPISTOLA IRENICA

ad
DOMINUM
DANIELEM SEVERINUM
SCULTETUM,
Theologum Hamburgensem,
super hujus
Observationibus

ad
Criticam suam Concionatoriam
novissimè editis,
Assertionique amplissimæ divinæ Gratiaë,
Theologo Genevensi
Dn. Benedicto Picteto
ab Autore inscriptæ oppositæque,
annexis.

Francofurti ad Viadrum.
Apud JOHANNEM VÖLCKER.
M D C C I

5. N. 36.

